

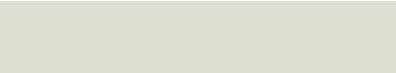
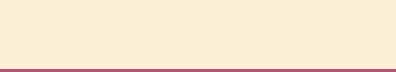

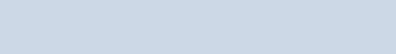

19 փետրվարի 2021թ.
ՀՀ արդարադատության նախարարություն

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԲԵՈՂ 2020-2022ԹԹ.ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐՈՎ 2020 ԹՎԱԿԱՆԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Փաստաթղթում գույների տարանջատումը ներկայացված է հետևյալ տրամաբանությամբ՝

	Կատարված է
	Կատարված է մասամբ
	Չի կատարվել/հաշվետվությունը չի ներկայացվել
	Պարբերաբար կատարման ենթակա միջոցառում
	Միջոցառման կատարումը նախատեսված չէ 2020թ. ընթացքում

Համար/Միջոցառում	Պատասխանատու մարմին	Հաշվետվություն (բառերի քանակը չպետք է գերազանցի 350-ը)	Համակատարող մարմնի կողմից իրականացված աշխատանքներ (բառերի քանակը չպետք է գերազանցի 200-ը)	Կարգավիճակ /կատարված է/ կատարվել է մասամբ/ չի կատարվել
1.1 Իրականացնել վերապատրաստումներ (դասընթացներ) կյանքի իրավունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան, այդ թվում՝ ՋՈւ հրամանատարների, ռազմական ոստիկանների համար	ՀՀ ՊՆ	1.1.1 –1.1.3 Եվրոպայի խորհրդի գրասենյակի և ՀՀ ՊՆ համագործակցության շրջանակներում մշակվել է «Մարդու իրավունքները զինված ուժերում» առարկայի ծրագիրը՝ Վ. Սարգսյանի անվան ռազմական համալսարանի Սպաների որակավորման բարձրացման կենտրոնի և (ՍՈՐԿ) հրամանատարաշտաբային ֆակուլտետի (ՀՇՖ) ունկնդիրների համար, որը գտնվում է հաստատման փուլում: 2020թ. օգոստոս-դեկտեմբեր ամիսներին ՊՆ ռազմական բարձրագույն հաստատություններում որակավորման բարձրացման դասընթացներին ընդգրկվել են շուրջ 130 սպաներ: Վերապատրաստման դասընթացներում ներառվել է նաև «կյանքի իրավունք» թեմայով մոդուլներ:		կատարվել է մասամբ
1.1.4 Իրականացնել քննիչների վերապատրաստումներ (դասընթացներ) կյանքի իրավունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան	ՀՀ արդարադատության նախարարություն	ՀՀ քննչական կոմիտեի ծառայողների (քննիչների) վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ընդգրկվել է «Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացը, որի առարկայական ծրագրում, ի թիվ այլնի, քննարկման առարկա են հանդիսանում կյանքի իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հիմնահարցերը:	ՀՀ արդարադատության ակադեմիա 2020 թվականի ծրագրով 2020թ. հուլիս- դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 5 քննիչ՝ 5.1 % :	կատարվել է մասամբ

<p>1.1.5. Իրականացնել դատախազների վերապատրաստումներ (դասընթացներ) կյանքի իրավունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>«Արդարադատության նախարարություն»</p>	<p>Դատախազների տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ընդգրկվել է ««Քրեական իրավունքի արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացը, որի առարկայական ծրագրում, որպես առանձին թեմա, նախատեսվել են կյանքի դեմ ուղղված հանցագործություններին առնչվող հարցերը: Թեմայի շրջանակներում ուսումնասիրվում են կյանքի՝ որպես քրեաիրավական պաշտպանության օբյեկտի բնութագիրը, անձի կյանքի քրեաիրավական պաշտպանության միջոցները, կյանքի դեմ ուղղված հանցագործությունների մեկնաբանությունները և որակման առանձնահատկությունները և այլն: Սույն դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են նաև կյանքի իրավունքի վերաբերյալ միջազգային և ներպետական դատական պրակտիկան և իրավական այլ ակտերը: ««Քրեական դատավարության արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացի առարկայական ծրագրում նախատեսվել են կյանքի իրավունքի վերաբերյալ գործերի քննության միջազգային չափորոշիչների, անձի կյանքի դեմ ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ հաղորդումների քննարկման առանձնահատկությունների և այս հանցատեսակի վերաբերյալ գործերով վարույթ նախաձեռնելու հիմնախնդիրների վերաբերյալ առանձին հարցադրումներ:</p>	<p>«Արդարադատության ակադեմիա»</p> <p>2020 թվականի ծրագրով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 32 դատախազ՝ 47%:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>1.1.6. Իրականացնել դատավորների վերապատրաստումներ (դասընթացներ) կյանքի իրավունքի թեմայով՝ միջազգային</p>	<p>«Արդարադատության նախարարություն»</p>	<p>Դատավորների և դատավորների թեկնածուների ցուցակում ընդգրկված անձանց տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ընդգրկվել է ««Քրեական իրավունքի արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացը, որի առարկայական ծրագրում, որպես առանձին թեմա, նախատեսվել են</p>	<p>«Արդարադատության ակադեմիա»</p> <p>2020 թվականի ծրագրով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

չափանիշներին
համապատասխան

կյանքի դեմ ուղղված հանցագործություններին առնչվող հարցերը: Թեմայի շրջանակներում ուսումնասիրվում են կյանքի՝ որպես քրեաիրավական պաշտպանության օբյեկտի բնութագիրը, անձի կյանքի քրեաիրավական պաշտպանության միջոցները, կյանքի դեմ ուղղված հանցագործությունների մեկնաբանությունները և որակման առանձնահատկությունները և այլն: Սույն դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են նաև կյանքի իրավունքի վերաբերյալ միջազգային և ներպետական դատական պրակտիկան և իրավական այլ ակտերը: Վերապատրաստման ուսուցման ծրագրում ընդգրկվել է «Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացը, որի ծրագրում, ի թիվ այլնի, ներառվել են կյանքի իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի կատարվել է մասամբ նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հիմնահարցերը: «ՀՀ սահմանադրական իրավունքի գիտության և սահմանադրական արդարադատության արդի միտումները» դասընթացի շրջանակներում նախատեսվել են կյանքի իրավունքի, այդ իրավունքի սահմանափակումների սահմանադրական և կոնվենցիոն հիմքերի վերաբերյալ առանձին թեմաներ: «ՀՀ քրեական դատավարության արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացի առարկայական ծրագրում նախատեսվել են կյանքի իրավունքի վերաբերյալ գործերի քննության միջազգային չափորոշիչների, անձի կյանքի դեմ ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ հաղորդումների քննարկման

վերապատրաստվել է 12
դատավոր՝ 15,38%:

		<p>առանձնահատկությունների և այս հանցատեսակի վերաբերյալ գործերով վարույթ նախաձեռնելու հիմնախնդիրների վերաբերյալ առանձին հարցադրումներ:</p>	
<p>1.1.7. Իրականացնել քրեակատարողական ծառայողների վերապատրաստումներ (դասընթացներ) կյանքի իրավունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>Քրեակատարողական ծառայության ծառայողների վերապատրաստման և հատուկ ուսուցման դասընթացներն անցկացվում են ՀՀ ԱՆ «Իրավական կրթության և վերականգնողական ծրագրերի իրականացման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից՝ ՀՀ արդարադատության նախարարի հրամանով հաստատված ժամանակացույցով:</p> <p>Վերապատրաստման և հատուկ ուսուցման դասընթացներն անց են կացվում ՀՀ Արագածոտնի մարզ, գյուղ Կարբիում՝ «Իրավական կրթության և վերականգնողական ծրագրերի իրականացման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի ուսումնական կենտրոնում:</p> <p>Հարկ է նշել, որ յուրաքանչյուր տարի անցկացվելիք դասընթացների համար նախօրոք կազմվում և հաստատվում է թեմաների ցանկ:</p> <p>2020 թվականի ընթացքում, ի թիվս այլ վերապատրաստումների, քրեակատարողական ծառայողները վերապատրաստվել են «Կյանքի իրավունք» թեմայով:</p> <p>Մասնավորապես՝ 2020 թվականի ընթացքում կազմակերպվել է 600 քրեակատարողական ծառայողի (այլ կերպ՝ քրեակատարողական ծառայողների շուրջ 30%-ի) վերապատրաստում:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>2.1. Բարձրացնել կյանքի իրավունքի վերաբերյալ զորակոչիկների, զինծառայողների</p>	<p>ՀՀ ՊՆ</p>	<p>Երևանում Եվրոպայի խորհրդի գրասենյակի և ՀՀ ՊՆ համագործակցությամբ մշակվել և տպագրվել է «կյանքի իրավունք» և «խոշտանգումների արգելք» թեմաներով տեղեկատվական պաստառներ, որոնք</p>	<p>ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ</p> <p>ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակի</p> <p>Կատարվել է մասամբ</p>

<p>իրազեկվածությունը</p>	<p>փակցվել են բոլոր զորամասերում, զինկոմիսարիատներում և ՌՌ տարածքային ստորաբաժանումներում: Օգոստոս-սեպտեմբեր ամիսներին անցկացվել են թվով 4 իրազեկման պարապմունքներ: Անձնակազմի հետ տարվող աշխատանքների շաբաթական պլաններում և ստորաբաժանումների դասացուցակներում որպես տեղեկատվության թեմաներ ընդգրկելու և անձնակազմին հասցնելու համար ՁՈՒ համապատասխան վարչությունից զորամասեր են առաքվել մարդու իրավունքների, այդ թվում՝ իրավունքների պաշտպանության միջոցների մասին տեղեկատվական վեց նյութեր: Արձակվել է մարտական գործողությունների ընթացքում զինված ուժերի անձնակազմի կողմից ՄՄԻ դրույթների պահպանման և հակառակորդի զինձառայողների նկատմամբ հակաիրավական գործողություններ կատարելուց զերծ մնալու վերաբերյալ ՁՈՒ ԳՇ պետի համապատասխան հրաման: Երևանում Եվրոպայի խորհրդի և ՀՀ ՄԻՊ գրասենյակի հետ համատեղ մշակվել է մեկ տեսանյութ իրավունքների պաշտպանության միջոցների մասին:</p>	<p>ներկայացուցչի հետ քննարկվել է տեսանյութի բովանդակությունը:</p>
<p>2.2. Բարձրացնել կյանքի իրավունքի վերաբերյալ ազատությունից զրկված անձանց իրազեկվածությունը</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p> <p>Ազատությունից զրկված անձանց կյանքի իրավունքի վերաբերյալ իրազեկվածությունը բարձրացնելը մշտապես գտնվում է ՀՀ արդարադատության նախարարության ուշադրության կենտրոնում: Այս համատեքստում հարկ է նշել, որ հաշվի առնելով</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

ընթացիկ տարվա մարտահրավերները, մասնավորապես՝ կորոնավիրուսային համավարակը (covid-19)՝ Քրեակատարողական ծառայության կենտրոնական մարմնի ստորաբաժանումներին և հիմնարկներին տրամադրվել է Եվրոպայի Խորհրդի Խոշտանգումների կանխարգելման կոմիտեի (ԽԿԿ) կողմից ընդունված և հրապարակված «Կորոնավիրուսային հիվանդության համատեքստում ազատությունից զրկված անձանց նկատմամբ վերաբերմունքին առնչվող հրատապ սկզբունքները» (հայերեն թարգմանությամբ), ինչպես նաև քրեակատարողական հիմնարկներին են տրամադրվել Հայաստանում Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի կողմից տարբեր լեզուներով թարգմանված՝ կորոնավիրուսի կանխարգելման և վարակից պաշտպանվելու վերաբերյալ տեղեկագրեր, որոնք փակցվել են անազատության մեջ պահվող անձանց հասանելի վայրերում, իսկ ազատությունից զրկված անձանց շրջանում բաժանվել են նման իրազեկման թերթիկներ:

3. ՁՈւ-ում ամրապնդել ՀՀ ՊՆ հանդուրժողականությամբ և փոխադարձ հարգանքի մթնոլորտը

ՀՀ զինված ուժերում անհանդուրժողականության դրսևորումների պատճառների և նպաստող գործոնների ուսումնասիրության նպատակով զորամասերում իրականացված վերահսկողության և մեթոդագործնական օգնության ցուցաբերման ընթացքում պայմանագրային և ժամկետային պարտադիր զինծառայողների շրջանում անցկացվել են սոցիոլոգիական հարցումներ, որոնք վերլուծվել և արդյունքներն ուղարկվել են զորամիավորումների,

Կատարվել է մասամբ

միավորումների ու զորամասերի հրամանատարներին՝ անհրաժեշտ աշխատանքներ իրականացնելու նպատակով: Բացի այդ, զինծառայողների միջև հանդուրժողականության մթնոլորտ ձևավորելու նպատակով վարչության սպաների կողմից անցկացվել են դաստիարակչական աշխատանքներ՝ ստորաբաժանման կազմով:

Երևանում Եվրոպայի խորհրդի գրասենյակի հետ համագործակցության շրջանակներում փորձագիտական խմբի կողմից նախապատրաստվել է «ՀՀ զինված ուժերում ոչ ֆորմալ փոխհարաբերությունների վարքային նորմերը և զինվորների մոտ քրեական ենթամշակույթի դրսևորման սոցիալական և հոգեբանական հիմնախնդիրների վերաբերյալ» հետազոտության մեթոդաբանության նախագիծը, քննարկվել շահագրգիռ կողմերի մասնակցությամբ, սակայն դեռևս գործողության մեջ չի դրվել:

Համաձայն ՀՀ պաշտպանության նախարարի «ՀՀ ՊՆ Վ. Սարգսյանի անվան ռազմական համալսարանում սպա-հոգեբանների վերապատրաստման դասընթաց կազմակերպելու մասին» հրամանի՝ 2020թ. սեպտեմբերի 1-ից մեկնարկվել են սպա-հոգեբանների վերապատրաստման դասընթացներ, որոնք սակայն ընդհատվել են. սեպտեմբերի 27-ից՝ մարտական գործողությունների հետևանքով:

4. Սահմանել ՋՈւ-ում և ՔԿՀ-ներում մահվան

ՀՀ գլխավոր դատախազությունում արդեն իսկ մշակվել է ՀՀ զինված ուժերում և քրեակատարողական

Կատարվել է մասամբ

<p>դեպքերի արագ և թափանցիկ քննության վերաբերյալ իրազեկման չափորոշիչներ</p>	<p>հիմնարկներում մահվան դեպքերի արագ և թափանցիկ քննության չափորոշիչներ սահմանելու վերաբերյալ ՀՀ գլխավոր դատախազի հրամանի նախագիծ, որը 2021 թվականի հունվարի 20-ին քննարկման նպատակով ուղարկվել է Ծրագրի տվյալ կետով համակատարող հանդիսացող պետական այլ մարմիններին:</p>
<p>5. Քրեականացնել ընտանեկան բռնությունը և կանանց նկատմամբ բռնությունը՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p> <p>ՀՀ ԱԺ-ի կողմից 2020թ. դեկտեմբերի 9-ին առաջին ընթերցմամբ ընդունված ՀՀ նոր քրեական օրենսգրքի նախագծով սահմանվել է «մերձավոր ազգական» հասկացությունը, որն ընդգրկում է հետևյալ սուբյեկտները՝ անկախ համատեղ բնակության հանգամանքից՝ ամուսինը (այդ թվում՝ փաստական ամուսնական հարաբերությունների մեջ գտնվող անձը կամ զուգընկերը), նախկին ամուսինը (այդ թվում՝ փաստական ամուսնական հարաբերությունների մեջ գտնված անձը կամ նախկին զուգընկերը), ծնողը, այդ թվում՝ խորթ ծնողը, որդեգրող ծնողը, խնամատար ծնողը, երեխան (նաև որդեգրված, խորթ, հոգեզավակ), որդեգրող ծնողի ամուսինը, ամուսնու ծնողները, եղբայրները, քույրերը (նաև խորթ), պապը, տատը, թոռները, ինչպես նաև ամուսնու ծնողների համար՝ փեսան կամ հարսը: Համապատասխանաբար, օրենքի նախագծով մերձավոր ազգակցի կողմից կատարվող հանցագործությունը նախատեսվել է որպես ծանրացնող հանգամանք ի թիվս այլնի հետևյալ հանցագործությունների տեսակների համար՝ սպանություն, ինքնասպանության հասցնել, անձի առողջության դեմ ուղղված հանցագործություններ, սեռական ազատության և սեռական</p>

Կատարված է

անձեռնմխելիության
դեմ ուղղված հանցագործություններ:

6. Օրենսդրորեն
ամրագրել
ընտանեկան
բռնությունից և
կանանց նկատմամբ
բռնությունից տուժած
անձանց
արդյունավետ
պաշտպանության
դատավարական
երաշխիքները՝
միջազգային
չափանիշներին
համապատասխան

ՀՀ
արդարադատ
ության
նախարարությ
ուն

ՀՀ ԱԺ-ի կողմից 2020թ. դեկտեմբերի 9-ին առաջին
ընթերցմամբ ընդունված ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքի
նախագիծն (15-րդ հոդված)՝ անդրադառնալով
մերձավոր ազգականի կողմից կատարվող հանցանքի
դեպքում հանցագործությունից տուժած անձի
քրեական հայցի հիման վրա քրեական
պատասխանատվության հարցին, չի նախատեսում
որևէ արարք, որը պետք է քննվի մասնավոր կարգով,
հարուցվի բացառապես տուժողի քրեական հայցի
հիման վրա և տուժողի հետ հաշտվելու պարագայում
կարճվի:

**ՀՀ մարդու իրավունքների
պաշտպանի գրասենյակ**
Պաշտպանի
աշխատակազմում
շարունակում են ստացվել
ընտանիքում բռնության
դեպքերին, այդ
կապակցությամբ իրավասու
պետական մարմինների
գործողություններին
առնչվող բողոքներ:
Անհատական բողոքների
քննարկմամբ Պաշտպանի
աշխատակազմն
իրականացնում է
վերահսկողություն իրավա
սու պետական մարմինների
գործունեության
նկատմամբ: Դրանից բացի,
Պաշտպանի 2019
թվականի տարեկան
հաղորդմամբ ներկայացվել
են քրեական
դատավարությանը
մասնակցող, ինչպես նաև
հանցագործության մասին
հաղորդում տվող անձանց
պաշտպանության
միջոցներին վերաբերող

Կատարված է

քրեադատավարական նորմերը, այդ կապակցությամբ առկա պրակտիկան՝ հատկապես ընտանիքում բռնության գործերով նախաձեռնված քրեական վարույթներով տուժողի դատավարական կարգավիճակ ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանության տեսանկյունից (առավել մանրամասն՝ Մարդու իրավունքների պաշտպանի 2019 թվականի գործունեության տարեկան հաղորդման 313-316 էջերը):

<p>7.1. Ոստիկանների վերապատրաստումներ իրականացնել ընտանեկան բռնության և կանանց նկատմամբ բռնության թեմաներով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ ոստիկանություն</p>	<p>2020 թվականի ընթացքում ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրում վերապատրաստվել են ՀՀ ոստիկանության մարզային վարչությունների պետերի օպերատիվ գծով տեղակալներ, տարածքային բաժնի պետեր, բաժնի պետերի ծառայության գծով և օպերատիվ գծով տեղակալներ, քրեական հետախուզության, համայնքային ոստիկանության ու անչափահասների գործերով և ընտանիքում բռնության կանխարգելման բաժանմունքների պետեր, քրեական հետախուզության ու անչափահասների գործերով և ընտանիքում բռնության կանխարգելման բաժանմունքների օպերատիվ ծառայողներ, անչափահասների գործերով և ընտանիքում բռնության կանխարգելման բաժանմունքի տեսչական</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
---	--------------------------	---	--------------------------

պաշտոններ զբաղեցնող ծառայողներ, ինչպես նաև միջին խմբի պաշտոններում նոր նշանակված ծառայողներ՝ ընդհանուր թվով 113 ծառայող:

<p>7.2. Քննիչների վերապատրաստումներ իրականացնել ընտանեկան բռնության և կանանց նկատմամբ բռնության թեմաներով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>Քննիչների տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ընդգրկվել են «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար», ինչպես նաև «Երեխայի նկատմամբ բռնության բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները» վերտառությամբ դասընթացները: «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում և դրա դեմ պայքար» ծրագրի շրջանակում ադապտացվել է HELP առցանց ուսուցման համապատասխան դասընթացը, որի արդյունքում իրականացվել են վերապատրաստումներ քննիչների, դատախազների, դատավորների համար:</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիա</p> <p>2020 թվականի ծրագրով 2020թ. հուլիս- դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 70 քննիչ՝ 10.4%: «Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը» վերտառությամբ դասընթացով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 23 քննիչ՝ 3.4%: «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում և դրա դեմ պայքար» HELP հեռավար դասընթացի շրջանակներում վերապատրաստվել է 7 քննիչ՝ 1.03%</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>7.3 Դատախազների վերապատրաստումներ իրականացնել</p>	<p>ՀՀ արդարադատության</p>	<p>Դատախազների տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ընդգրկվել են «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիա</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

<p>ընտանեկան բռնության և կանանց նկատմամբ բռնության թեմաներով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>նախարարություն</p>	<p>ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար», ինչպես նաև «Երեխայի նկատմամբ բռնության բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները» վերտառությամբ դասընթացները: «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում և դրա դեմ պայքար» ծրագրի շրջանակում ադապտացվել է HELP առցանց ուսուցման համապատասխան դասընթացը, որի արդյունքում իրականացվել են վեարապատրաստումներ քննիչների, դատախազների, դատավորների համար:</p>	<p>Կորոնավիրուսային համաճարակով պայմանավորված «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար» վերտառությամբ դասընթացով վերապատրաստման իրականացումը 2020 թվականի ապրիլ-մայիս ամիսներին եղել է անհնար: Իսկ «Երեխայի նկատմամբ բռնության բնութագիրը և քննության առանձնահատկություններ» վերտառությամբ դասընթացը չի ընտրվել դատախազների կողմից որպես վերապատրաստման դասընթաց: «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում և դրա դեմ պայքար» HELP հեռավար դասընթացի շրջանակներում վեարապատրաստվել է 7</p>
--	-----------------------	---	---

			դատախազ՝ 2,01%:	
<p>7.4 Դատավորների վերապատրաստումներ իրականացնել ընտանեկան բռնության և կանանց նկատմամբ բռնության թեմաներով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>Դատավորների և դատավորների թեկնածուների ցուցակում ընդգրկված անձանց տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ընդգրկվել են «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար», ինչպես նաև «Երեխայի նկատմամբ բռնության բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները» վերտառությամբ դասընթացները: «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում և դրա դեմ պայքար» ծրագրի շրջանակում ադապտացվել է HELP առցանց ուսուցման համապատասխան դասընթացը, որի արդյունքում իրականացվել են վերապատրաստումներ քննիչների, դատախազների, դատավորների համար:</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիա</p> <p>Կորոնավիրուսային համաճարակով պայմանավորված «Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում ու դրա դեմ պայքար» վերտառությամբ դասընթացով վերապատրաստման իրականացումը 2020թ. ապրիլ-մայիս ամիսներին եղել է անհնար: 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին «Երեխայի նկատմամբ բռնության բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները» վերտառությամբ դասընթացով վերապատրաստվել է 42 դատավոր՝ 18 %: «Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը» վերտառությամբ դասընթացով 2020թ.</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

			<p>սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 42 դատավոր՝ 18 %:</p> <p>«Հայաստանում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելում և դրա դեմ պայքար» HELP հեռավոր դասընթացի շրջանակներում վերապատրաստվել է 9 դատավոր՝ 3,87%:</p>
<p>7.5 Աջակցության կենտրոնների աշխատակիցների համար Ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց ներկայացուցիչների համար վերապատրաստումներ իրականացնել ընտանեկան բռնության և կանանց նկատմամբ բռնության թեմաներով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>«Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն»</p>	<p>Ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց աջակցության կենտրոնների աշխատակիցների համար նախատեսված վերապատրաստումներն ունեն պարբերական բնույթ և իրականացվելու են 2020-2022 թթ.: Դեռևս 2019 թ. հունիսի 7-ին ստորագրվել է փոխըմբռնման հուշագիր «Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության, Հայաստանի համահայկական հիմնադրամի և Կանանց աջակցման կենտրոնի հասարակական կազմակերպության միջև՝ ընտանեկան բռնության երևույթի կանխարգելման և մեթոդական աջակցության նպատակով, ինչի շրջանակներում իրականացվել և իրականացվում է համալիր համագործակցություն՝ մարզերում ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց որակյալ աջակցություն ցուցաբերելու հարցերում: 2020 թվականից պետական բյուջեի համաֆինանսավորմամբ «Ա» բոլոր մարզերում ստեղծվել են ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց աջակցության կենտրոններ, որտեղ</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

ընտանիքում բռնության ենթարկված անձինք օրենքով սահմանված պահանջներին համապատասխան ստանում են իրավաբանական, սոցիալ-հոգեբանական և օրենքով նախատեսվող այլ աջակցություններ: Վերոնշյալ հուշագրի շրջանակում վերապատրաստվել են ՀՀ բոլոր մարզերում գործող ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց աջակցության ծառայություններ մատուցող կենտրոնների (թվով 10 կենտրոն, յուրաքանչյուր մարզում՝ մեկ կենտրոն) բոլոր սոցիալական աշխատողները:

<p>7.6 Կրթական հաստատությունների ներկայացուցիչների համար վերապատրաստումներ իրականացնելը ընտանեկան բռնության և կանանց նկատմամբ բռնության թեմաներով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն</p>	<p>2020 թ. հունվար-փետրվար ամիսներին, ոստիկանության անչափահասների գործերով և ընտանիքում բռնության կանխարգելման բաժանմունքների (խմբերի) ծառայության հետ համատեղ, զենքի կամ դրան նմանվող առարկաների կրման կամ դրանց գործադրմամբ մարմնական վնասվածքներ հասցնելու դեպքերը կանխարգելու նպատակով հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում անց է կացվել միամսյակ, որի ժամանակ անդրադարձ է կատարվել նաև գենդերային հավասարության թեմաներին: Ընտանեկան բռնության և կանանց նկատմամբ բռնության թեմաներով՝ հաշվի առնելով գենդերային քաղաքականությունը, ՆՄՄԿՈՒ համակարգի աշխատակիցների համար իրականացված վերապատրաստումներին մասնակցել է 1035 աշխատակից</p>	<p>ՀՀ կարավել է մասամբ</p>
<p>7.7 Վերապատրաստումներ</p>	<p>ՀՀ առողջապահու</p>	<p>ՀՀ ԱՆ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ում</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

<p>ր իրականացնել ընտանեկան բռնության և կանանց նկատմամբ բռնության թեմաներով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան, այդ թվում՝ ոստիկանների, քննիչների, դատախազների, դատավորների ու բուժաշխատողների, կրթական հաստատությունների ներկայացուցիչների համար, ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց աջակցության կենտրոնների աշխատակիցների համար</p>	<p>թյան նախարարություն և</p>	<p>2020թ.-ի ընթացքում կատարելագործվել է 40 ավագ ու միջին բուժաշխատող (ընտանեկան բժիշկներ, բուժքույրեր, թերապևտներ), որոնց կատարելագործման կրթական ծրագրերում ներառված են եղել ընտանեկան ու կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ թեմաներ: ՀՀ ԱՆ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի հանրային առողջապահության կազմակերպման ու կառավարման ամբիոնի կողմից մշակվել է բուժաշխատողների համար նախատեսված կատարելագործման ծրագիր, որում ներառված են մարդու սահմանադրական իրավունքների ու ազատությունների, կանանց ու երեխաների իրավական վիճակի, բռնության ենթարկված կանանց ու երեխաների բժշկական օգնության ու սպասարկման առանձնահատկությունների ՀՀ օրենսդրությանը առնչվող կրթական նյութեր, ինչպես նաև ընտանիքում բռնության կանխարգելման իրավական մեխանիզմները:</p>	
<p>8.1 Ստեղծել աջակցության կենտրոններ և ապաստարաններ ընտանեկան բռնությունից տուժած անձանց համար</p>	<p>ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն և</p>	<p>8.1 ՀՀ ԱՍՀ նախարարությունը 2020 թվականից իրականացնում է «Ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց աջակցության կենտրոնների ծառայություններ» և «Ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց ապաստարանի ծառայություններ» միջոցառումները, որոնց շրջանակներում հանրապետության բոլոր մարզերում ստեղծվել են աջակցման կենտրոններ</p>	<p>կատարված է</p>

	<p>ընտանիքում բռնությունից տուժած անձանց համար, իսկ Երևանում գործում է 2 ապաստարան: Ծրագրերն իրականացվում են համաֆինանսավորման եղանակով՝ «Կետական բյուջեի և կազմակերպությունների միջոցներով»</p>	
<p>8.2 Ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց, անհրաժեշտության դեպքում նրանց խնամքի տակ եղած անձանց ծառայությունների տրամադրում</p>	<p>8.2 Առաջին ծրագրի շրջանակում ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց մատուցվում են իրավական և սոցիալ-հոգեբանական ծառայություններ: Օժանդակությունը կարճատև է և չի նախատեսում խնամք: Երկրորդ ծրագիրը նախատեսված է ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց և նրանց խնամքի տակ գտնվող երեխաներին երկարատև աջակցություն, ներառյալ՝ խնամք, տրամադրելու համար: Կենտրոններում և ապաստարաններում տրամադրվող ծառայությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը տեղադրված է http://www.mlsa.am/?page_id=19928 կայքէջում:</p>	<p>կատարված է</p>
<p>9. Ընդունել ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի վերաբերյալ գործողությունների ծրագիր</p>	<p>«Կառավարության և սոցիալական հարցերի նախարարություն»</p> <p>«Հաշվետու ժամանակահատվածում մշակվել և Ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի խորհրդում քննարկվել է «Հայաստանի Հանրապետությունում ընտանիքում բռնության դեմ պայքարի 2021-2023 թվականների ռազմավարությունը և գործողությունների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը (այսուհետ՝ Նախագիծ), սակայն Նախագծի վերջնական տարբերակը դեռևս չի ներկայացվել ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ, քանի որ երկրում ստեղծված արտակարգ և ռազմական դրություններով պայմանավորված՝ Նախագծի քննարկման աշխատանքները երկարաձգվել են, և սահմանված</p>	<p>«ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ»</p> <p>«Ընտանիքում բռնության դեմ պայքարի 2021-2023 թվականների միջոցառումների ծրագրի» նախագծում ներառելու համար Պաշտպանի աշխատակազմը ներկայացրել է առաջարկություններ և նկատառումներ:</p>

կարգով դեռևս այն չի շրջանառվել: Վերոգրյալից ելնելով՝ 18.12.2020 ՄԱ/ՀՄ-2-3/67130-2020 գրությամբ առաջարկվել է ՀՀ կառավարության 2019 թ. դեկտեմբերի 26-ի N 1978-Լ որոշման N2 հավելվածի 9-րդ կետով նախատեսված «Ընդունել ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի վերաբերյալ գործողությունների ծրագիր» միջոցառման վերջնաժամկետը սահմանել 2021 թվականի 1-ին կիսամյակ

<p>12.1 ՀՀ ոստիկանության և ոազմական ոստիկանության բաժիններում տեղադրել տեսաձայնագրման միջոցներ</p>	<p>ՀՀ ոստիկանություն</p>	<p>ՀՀ ոստիկանության թվով 21 ստորաբաժանումներում տեղադրվել են տեսահսկման համակարգեր և համակցվել են գերատեսչական ցանցին:</p>	<p>Մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակազմն իրականացրել է այցեր ՀՀ ոստիկանության բաժիններ՝ տեսագրման և տեսաձայնագրման համակարգերի մշտադիտարկման նպատակով: Այցերի արդյունքներով կազմվել և ՀՀ ոստիկանություն է ներկայացվել համապարփակ ուսումնասիրություն՝ այդ համակարգերի գործարկման տեխնիկական, կազմակերպական և օրենսդրական խնդիրների մատնանշմամբ:</p>	<p>կատարված է</p>
--	--------------------------	--	---	-------------------

12.3 ՀՀ ոստիկանության և ոսպնական ոստիկանության բաժիններում տեղադրել տեսաձայնագրման միջոցներ	ՀՀ ՊՆ	Իրականացվում է տեսախցիկների տեղադրման ծախսերի հաշվարկ:	կատարվել է մասամբ
14. Օրենսդրորեն ամրագրել վաղեմության ժամկետի կիրառման սահմանափակումներ խոշտանգման հանցանքի նկատմամբ	ՀՀ արդարադատության նախարարություն	2020թ. դեկտեմբերի 9-ին ՀՀ ԱԺ-ի կողմից առաջին ընթերցմամբ ընդունված ՀՀ նոր քրեական օրենսգրքի նախագծով նախատեսվում է, որ վաղեմության ժամկետը չի կիրառվում խոշտանգման հանցանքի նկատմամբ:	կատարված է
18.1 Ստեղծել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվություն ը նվաստացնող վերաբերմունքի մասին հաղորդումներ ներկայացնելու մեխանիզմ	ՀՀ ՊՆ	Զինծառայողների շրջանում իրազեկվածությունը բարձրացնելու, խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի մասին անանուն հաղորդումներ ներկայացնելու նպատակով գործառնաբերում փակցվել են ՀՀ ՊՆ թեժ գծի, ՀՀ ԶՈՒ վստահության գծի հեռախոսահամարները, իսկ Ծրագրի երկրորդ կետում նշված միջոցառման կատարման շրջանակում տպագրված «կյանքի իրավունք» թեմայով տեղեկատվական պաստառի վրա նշված են նաև ՊՆ ոսպնականան ոստիկանության հեռախոսահամարները:	կատարվել է մասամբ
18.4. Ստեղծել խոշտանգումների, անմարդկային կամ	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական	Կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաների խնամք և պաշտպանություն իրականացնող բոլոր շուրջօրյա հաստատություններում	կատարված է

<p>արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի մասին անանուն հաղորդումներ ներկայացնելու մեխանիզմ</p>	<p>հարցերի նախարարություն</p>	<p>առկա են անանուն հաղորդումների ներկայացման արկղեր: Կենտրոններում ՀՀ ԱՍՀՆ թեժ գծի (114) մասին տեղեկատվությունը փակցվել է տեսանելի վայրերում:</p>	
<p>19. Ապահովել խոշտանգումից տուժած անձանց հոգեբանական, սոցիալական և իրավական ծառայություններից օգտվելու իրավունքի արդյունավետ իրականացման մեխանիզմները</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>COVID-19-ով ու Արցախյան պատերազմով պայմանավորված սույն միջոցառումը չի իրականացվել, ուստի նախատեսվում է սույն միջոցառման կատարման ժամկետը երկարաձգել մինչև 2021թ. երկրորդ կիսամյակ:</p>	<p>Չի կատարվել</p>
<p>20. Ավելացնել ապաստան հայցող անձանց համար նախատեսված սենյակների քանակը</p>	<p>ՀՀ ՏԿԵՆ</p>	<p>2020թ. ընթացքում պատրաստվել են նոր կենտրոնի նախագծային-նախահաշվային փաստաթղթերը: ՄՔՁՄԿ հայաստանյան գրասենյակը (ICMPD), որի միջոցով կազմակերպվում են կենտրոնի շինարարության հետ կապված աշխատանքները, հրապարակել է շինմրցույթի ծանուցում/հրավերը (notice), որը տեղադրվել է ՄՔՁՄԿ-ի և պետական գնումների կայքերում: Ակնկալվում է, որ շինարարական աշխատանքների մրցույթը կհայտարարվի առաջիկա երկու ամսվա ընթացքում: Կենտրոնի շինարարության հետ կապված աշխատանքները COVID-19-ով պայմանավորված փոքր-ինչ հետ են մնացել նախատեսված պլանից:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

<p>26.1 Ոստիկանների վերապատրաստումները իրականացնել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ ոստիկանություն</p>	<p>2020 թվականի ընթացքում ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրում վերապատրաստվել են ՀՀ ոստիկանության կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների վարչության պետի մեկ տեղակալ, մարզային վարչության պետերի օպերատիվ գծով տեղակալներ, տարածքային բաժնի պետեր, բաժնի պետերի օպերատիվ գծով տեղակալներ, քրեական հետախուզության ու անչափահասների գործերով և ընտանիքում բռնության կանխարգելման բաժանմունքների պետեր, ինչպես նաև միջին խմբի պաշտոններում նոր նշանակված ծառայողներ՝ ընդհանուր թվով 85 ծառայող:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>26.2 Ռազմական ոստիկանների վերապատրաստումները իրականացնել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ ՊՆ</p>	<p>Միջազգային գործընկերների կողմից մշակվել են վերապատրաստման դասընթացի թեմաները և անցկացման ժամանակացույցը, սակայն, ռազմական գործողություններով պայմանավորված, դեռևս չեն իրականացվել:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>26.3 Քննիչների վերապատրաստումներ իրականացնել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>Քննիչների տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ընդգրկվել է «Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» դասընթացը, որի առարկայական ծրագրում որպես առանձին թեմա նախատեսվել է քրեական իրավունքի և դատավարության ոլորտում խոշտանգումների և այլ դատան վերաբերմունքի արգելքի, ռասիզմի և</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիա 2020 թվականի ծրագրով 2020թ. հուլիս- դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 5 քննիչ՝ 5.1 % :</p>

<p>թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>խտրականության արգելքի պաշտպանությանն առնչվող ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքի վերաբերյալ թեմաները, ինչպես նաև ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հիմնահարցերը: ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության ծառայողների տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020 թվականի ծրագրի շրջանակում ընդգրկվել է «խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները» վերտառությամբ դասընթացը, որի շրջանակներում ուսումնասիրվում են խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի չեղարկվելու իրավունքի պաշտպանության հիմնախնդիրները, խոշտանգումների վերաբերյալ գործերի քննության ՄԻԵԴ չափանիշները, խոշտանգման քրեաիրավական բնութագիրը, հարակից հանցակազմերից դրա սահմանազատման և որակման առանձնահատկությունները: Վերապատրաստում են իրականացվում նաև խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով «Վատ վերաբերմունքի արգելք» HELP հեռավար դասընթացի շրջանակներում:</p>	<p>Դասընթացների շրջանակներում վերապատրաստվել է ՀԲԾ 5 քննիչ՝ 18.5%</p>
<p>26.4. Դատախազների վերապատրաստումներ իրականացնել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p> <p>Դատախազների տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ներառվել է «խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները» վերտառությամբ դասընթացը, որի շրջանակներում ուսումնասիրվում են խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի չեղարկվելու իրավունքի</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիա</p> <p>կատարվել է մասամբ</p> <p>2020 թվականի ծրագրով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 32 դատախազ՝ 47%:</p>

<p>վերաբերմունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>պաշտպանության հիմնախնդիրները, խոշտանգումների վերաբերյալ գործերի քննության ՄԻԵԴ չափանիշները, խոշտանգման քրեաիրավական բնութագիրը, հարակից հանցակազմերից դրա սահմանազատման և որակման առանձնահատկությունները:</p> <p>Վերապատրաստում են իրականացվում նաև խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով «Վատ վերաբերմունքի արգելք» HELP հեռավար դասընթացի շրջանակներում</p>	
<p>26.5 Դատավորների վերապատրաստումներ իրականացնել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>«Կարգադատության նախարարություն»</p> <p>Դատավորների և դատավորների թեկնածուների ցուցակում ընդգրկված անձանց տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ներառվել է «խոշտանգումների քրեաիրավական բնութագիրը և քննության առանձնահատկությունները» վերտառությամբ դասընթացը, որի շրջանակներում ուսումնասիրվում են խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի չենթարկվելու իրավունքի պաշտպանության հիմնախնդիրները, խոշտանգումների վերաբերյալ գործերի քննության ՄԻԵԴ չափանիշները, խոշտանգման քրեաիրավական բնութագիրը, հարակից հանցակազմերից դրա սահմանազատման և որակման առանձնահատկությունները: Վերապատրաստման ուսուցման ծրագրում ընդգրկվել է նաև «Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» դասընթացը, որի ծրագրում որպես առանձին թեմա նախատեսվել է քրեական իրավունքի և դատավարության ոլորտում</p>	<p>«Կարգադատության նախարարության ակադեմիա»</p> <p>կատարվել է մասամբ</p> <p>2020 թվականի ծրագրով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 24 դատավոր՝ 30,76%:</p>

		<p>խոշտանգումների և այլ դաժան վերաբերմունքի արգելքի, ռասիզմի և խտրականության արգելքի պաշտպանությանն առնչվող ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքի վերաբերյալ թեմաները, ինչպես նաև ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հիմնահարցերը:</p> <p>Վերապատրաստում են իրականացվում նաև խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով «Վատ վերաբերմունքի արգելք» HELP հեռավար դասընթացի շրջանակներում</p>	
<p>26.6 Բժշկական անձնակազմի վերապատրաստումներ իրականացնել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ առողջապահության նախարարություն</p>	<p>ՀՀ ԱՆ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի հոգեբուժության ամբիոնի կողմից մշակվել է բուժաշխատողների համար նախատեսված «Բռնության ազդեցությունը հոգեկան առողջության վրա» թեմայով կատարելագործման ծրագիր:</p> <p>ՀՀ ԱՆ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի հոգեբուժության ամբիոնում կատարելագործվել են 35 ավագ ու միջին բուժաշխատողներ ՀՀ տարբեր բուժհաստատություններից (7.8%):</p> <p>ՀՀ ԱՆ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ում շուրջ 90 ընտանեկան բժիշկներ (14.5 %) մասնակցել են նաև «Հոգեբուժությունը ընտանեկան բժիշկների և թերապևտների համար» դասընթացին:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>26.7 Հոգեբուժական, երեխաների խնամքի հաստատությունների աշխատողների</p>	<p>ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի</p>	<p>ԱՍՀ նախարարության «Աշխատանքի և սոցիալական հետազոտությունների ազգային ինստիտուտ» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվել է երեխաների խնամք և պաշտպանություն</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

<p>վերապատրաստումների հրականացնել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվություն ը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>նախարարություն</p>	<p>իրականացնող հաստատությունների 24 մասնագետի վերապատրաստում: Ներքին վերապատրաստումներին աջակցելու նպատակով՝ Նախարարության առաջարկությամբ աշխատանքները համակարգվել են երկու հաստատությունների տնօրենների կողմից: Շուրջօրյա խնամքի հաստատությունների պարագայում մասնակցել են աշխատակիցների 31 %, իսկ ցերեկային խնամքի կենտրոնների պարագայում՝ 80 %:</p>	
<p>26.8 ՔԿՀ Ծառայողների համար վերապատրաստումների հրականացնել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվություն ը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>Քրեակատարողական ծառայության ծառայողների վերապատրաստման և հատուկ ուսուցման դասընթացներն անցկացվում են ՀՀ ԱՆ «Իրավական կրթության և վերականգնողական ծրագրերի իրականացման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից՝ ՀՀ արդարադատության նախարարի հրամանով հաստատված ժամանակացույցով: Վերապատրաստման և հատուկ ուսուցման դասընթացներն անց են կացվում ՀՀ Արագածոտնի մարզ, գյուղ Կարբիում՝ «Իրավական կրթության և վերականգնողական ծրագրերի իրականացման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի ուսումնական կենտրոնում: Հարկ է նշել, որ յուրաքանչյուր տարի անցկացվելիք դասընթացների համար նախօրոք կազմվում և հաստատվում է թեմաների ցանկ: Ի թիվս այլնի՝ քրեակատարողական ծառայողները վերապատրաստվել են «խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի դեմ պայքարի միջազգային չափանիշները» թեմայով: Մասնավորապես՝ 2020 թվականի ընթացքում կազմակերպվել է 600 քրեակատարողական ծառայողի</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

		(այլ կերպ՝ քրեակատարողական ծառայողների շուրջ 30%-ի) վերապատրաստումը նշված թեմայով:	
<p>26.9 քրեակատարողական ծառայության ծառայողների բժշկական անձնակազմի համար վերապատրաստումները հրականացնել խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվություն ը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>2020 թվականի ընթացքում բժշկական անձնակազմի համար «խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի» թեմայով վերապատրաստումներ չեն անցկացվել, սակայն իրականացվել են դրանց իրականացմանն ուղղված նախապատրաստական, համալիր միջոցառումներ:</p> <p>Վերջինիս համատեքստում հարկ է նշել, որ 2019 թվականի նոյեմբերի 1-ին մեկնարկել է ՀՀ արդարադատության նախարարության և Եվրոպայի խորհրդի կողմից համատեղ իրականացվող «Առողջապահության և մարդու իրավունքների պաշտպանության ամրապնդումը Հայաստանի քրեակատարողական հիմնարկներում» ծրագիրը, որի շրջանակներում, ի թիվս այլնի, նախատեսված են մի շարք թիրախային վերապատրաստումներ «Քրեակատարողական բժշկության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի բժշկական անձնակազմի համար, այդ թվում՝ խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմայով: Ներկայում լրամշակման փուլում է գտնվում խոշտանգման և վատ վերաբերմունքի այլ ձևերի դեպքերի բժշկական հետազոտության արձանագրությունը և դրա լրացմանն ուղեցույցը: Լրամշակման աշխատանքներն ավարտելուն պես կկազմակերպվեն վերապատրաստման դասընթացներ: Մինչույն ժամանակ, հարկ է արձանագրել, որ 2018 թվականին արդեն իսկ կազմակերպվել են Եվրոպական չափանիշներին համապատասխան վերապատրաստման դասընթացներ՝</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

առողջապահության, մարդու իրավունքների, բժշկական էթիկայի, այդ թվում՝ խոշտանգումների, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի թեմաներով: Վերոնշյալ դասընթացները կազմակերպվել են Եվրոպայի խորհրդի և ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից համատեղ իրականացված «Առողջապահության և մարդու իրավունքների պաշտպանության ամրապնդումը Հայաստանի բանտերում» ծրագրի շրջանակներում: Հատկանշական է, որ իրականացվել են շուրջ 1000 աշխատակիցների վերապատրաստման դասընթացներ: Վերապատրաստումները կազմակերպվել են՝ հիմքում ունենալով այն, որ ստեղծվելիք «Քրեակատարողական բժշկության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի աշխատակիցները պետք է ունենան անհրաժեշտ գիտելիքներ քրեակատարողական հիմնարկներում խոշտանգման և վատ վերաբերմունքի այլ ձևերը բացահայտելու, արձանագրելու ուղղությամբ:

<p>29. Օրենսդրորեն ամրագրել գրավի՝ որպես այլընտրանքային խափանման միջոցի կիրառման հստակ չափանիշներ</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>«ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքն ընդունվել է 2020թ. ապրիլի 14-ին: Օրենքով հստակ սահմանվել են գրավի՝ որպես այլընտրանքային խափանման միջոցի կիրառման հստակ չափորոշիչներ: Օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի կարգավորումները համապատասխանեցվել են ՀՀ Սահմանադրական դատարանի 2019 թվականի հոկտեմբերի 15-ի թիվ ՍԴՈ-1480 որոշմամբ արտահայտած իրավական դիրքորոշումներին, անձի անձնական ազատությունը</p>	<p>կատարված է</p>
---	--	--	-------------------

		<p>երաշխավորող միջազգային իրավական փաստաթղթերին, ինչպես նաև կատարելագործվել են խափանման միջոցներին վերաբերող քրեադատավարական այլ նորմերը, ուժը կորցրած են ճանաչվել իրավակիրառ պրակտիկայում փաստացի չգործող նորմերը</p>	
<p>30. Օրենսդրորեն սահմանել բացատրություն վերցնելու կարգը</p>	<p>«Արդարադատության նախարարություն»</p>	<p>«Քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի նախագիծը մշակվել և «Ազգային ժողով է ներկայացվել 2020թ.մայիսի 21-ին: Ինդիքը լուծվել է Քր.դատ. օրենսգրքի նախագծով, քանի որ վերացվել է գործող օրենսդրությամբ դեռևս առկա քրեական գործի հարուցման փուլը, և առերևույթ հանցանքի մասին հաղորդումը ստանալիս իրավասու մարմինը պարտավոր է նախաձեռնել վարույթ կամ չնախաձեռնել, այնուամենայնիվ առանց վարույթի նախաձեռնման իրավասու չէ իրականացնել քննչական գործողություններ:»</p>	<p>կատարված է</p>
<p>31. Վերանայել բերման ենթարկելու կարգի իրավական կարգավորումները</p>	<p>«Արդարադատության նախարարություն»</p>	<p>«Քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի նախագծով, որը ներկայացվել է ԱԺ 2020թ.մայիսի 21-ին, սահմանվել են ավելի գործունե երաշխիքներ և ավելի հստակ ընթացակարգեր:</p> <p>Մասնավորապես՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ամրագրվել է դատավարական սանկցիաների գլխում, որն ավելի է համապատասխանում ինստիտուտի էությանը ի տարբերություն գործող օրենսդրության, որի համաձայն սահմանված էր հարկադրանքի միջոցների գլխում: 2. Օրենսգրքում սահմանվել են բերման ենթարկելու որոշմանը ներկայացվող պահանջները: 3. Օրենսգրքով նախատեսվել է անձին որոշումը ներկայացնելու իրավասու մարմնի պարտավորությունը և դրա հավաստման 	<p>կատարված է</p>

		<p>պարտադիրությունը:</p> <p>4. Սահմանվել է անձին անազատության մեջ պահելու ժամկետը:</p> <p>5. Նախատեսվել է անազատության մեջ պահելու առավելագույն ժամանակը, որը վերաբերում է բոլոր դեպքերին:</p> <p>Նախատեսվել է իրավապահ մարմնի պարտավորություն անձին ազատ արձակել անհրաժեշտությունը վերանայու կամ սահմանված առավելագույն ժամկետը լրանալու դեպքում:</p>	
<p>32. Օրենսդրորեն ամրագրել «հանցագործության մասին հաղորդման» հասկացությունը՝ հստակեցնելով հաղորդման բովանդակությանը ներկայացվող պահանջները</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>ՀՀ քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի նախագծի 173-րդ հոդվածի համաձայն՝ (նախագիծը ներկայացվել է ԱԺ 2020թ. մայիսի 21-ին)</p> <p>1. Դատախազը կամ քննիչն իր իրավասության սահմաններում պարտավոր է քրեական վարույթ նախաձեռնել, եթե առերևույթ հանցանքի մասին պատշաճ հաղորդումը ստացվել է՝</p> <p>1) ֆիզիկական անձից. 2) իրավաբանական անձից. 3) պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնից կամ դրա պաշտոնատար անձից՝ նրա գործունեության իրականացման կապակցությամբ. 4) օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմնից, քննիչից, դատախազից կամ դատավորից՝ իր լիազորություններն իրականացնելու կապակցությամբ:</p> <p>2. Համապատասխան հաղորդումը համարվում է առերևույթ հանցանքի մասին, եթե դրանով փաստվում է այնպիսի գործողություն կամ անգործություն, որին ողջամտորեն կարող է տրվել Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով նախատեսված որևէ արարքին համապատասխանելու</p>	<p>կատարված է</p>

նախնական իրավական գնահատական: (...)
 Նախագծի 174- 177-րդ հոդվածներով նախատեսված են հաղորդմանը ներկայացվող այլ պահանջները:
 Անհրաժեշտ է նկատել, որ Նախագիծը ի տարբերություն գործող օրենսդրության օգտագործում է հանցագործության մասին հաղորդում եզրույթը և սահմանում դրան ներկայացվող պահանջները:

<p>34. Իրականացնել վերապատրաստումներ գործի արդարացի քննության իրավունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան, այդ թվում՝ ոստիկանների, ոազմական ոստիկանների, քննիչների, դատախազների, դատավորների համար</p>	<p>ՀՀ ոստիկանություն և ն</p>	<p>Սույն վերապատրաստումները չեն իրականացվել արտակարգ և ոազմական դրությամբ պայմանավորված:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>34.2 Իրականացնել ոազմական ոստիկանների վերապատրաստումներ գործի արդարացի քննության իրավունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան</p>	<p>ՀՀ ՊՆ</p>	<p>Միջազգային գործընկերների կողմից մշակվել են վերապատրաստման դասընթացի թեմաները և անցկացման ժամանակացույցը, սակայն, ոազմական գործողություններով պայմանավորված, դեռևս չեն իրականացվել:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>34.3. Իրականացնել քննիչների</p>	<p>ՀՀ արդարադատ</p>	<p>ՀՀ քննչական կոմիտեի ծառայողների (քննիչների) վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիա կատարվել է մասամբ</p>

վերապատրաստումներ գործի արդարացի քննության իրավունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան	ուսումնական նախարարություն	ընդգրկված «Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացի ծրագրում որպես ինքնուրույն թեմա նախատեսվել են արդար դատաքննության իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հինահարցերը:	2020 թվականի ծրագրով 2020թ. հուլիս- դեկտեմբեր ամիսներին՝ դասընթացի շրջանակներում վերապատրաստվել է 5 քննիչ՝ 5.1%:	
34.4. Իրականացնել դատախազների վերապատրաստումներ գործի արդարացի քննության իրավունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան	ՀՀ արդարադատության նախարարություն	Դատախազների տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում շրջանակում ընդգրկվել է «ՀՀ քրեական դատավարության արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացը, որի շրջանակներում քննարկվում են արդար դատաքննության իրավունքը և դրա բաղադրատարրերի էությունն ու քրեական վարույթում դրանց ապահովման հիմնախնդիրները, ադ հարցերի առնչությամբ ՄԻԵԴ պրակտիկան:	ՀՀ արդարադատության ակադեմիա 2020 թվականի ծրագրով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին՝ դասընթացի շրջանակներում վերապատրաստվել է 9 դատախազ՝ 13,2%:	կատարվել է մասամբ
34.5. Իրականացնել դատավորների վերապատրաստումներ գործի արդարացի քննության իրավունքի թեմայով՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան	ՀՀ արդարադատության նախարարություն	Դատավորների և դատավորների թեկնածուների ցուցակում ընդգրկված անձանց տարեկան վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ընդգրկվել են «ՀՀ քրեական դատավարության արդի հարցեր», «ՀՀ վարչական դատավարության արդի հարցեր», «ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացները, որոնց շրջանակներում, ի թիվ այլնի, քննարկման առարկա են դարձվելու քրեաիրավական, վարչաիրավական և քաղաքացիաիրավական ոլորտներում գործի արդարացի քննությանն առնչվող իրավահարաբերությունները և այդ վարույթներում քննարկվող իրավունքի ապահովման հիմնահարցերը: 2020 թվականի ծրագրում ընդգրկված «Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների	2020 թվականի ծրագրով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերոնշյալ դասընթացների շրջանակներում վերապատրաստվել է՝ «ՀՀ քրեական դատավարության արդի հարցեր»՝ 24 դատավոր՝ 30.76%; «ՀՀ վարչական դատավարության արդի հարցեր»՝ 23 դատավոր	կատարվել է մասամբ

կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացի ծրագրում որպես ինքնուրույն թեմա նախատեսվել են արդար դատաքննության իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպային իրավունքը և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հինահարցերը:

48.93%
«ՀՀ քաղաքացիական դատավարության արդի հարցեր»՝ 119 դատավոր՝ 98.34 %:

<p>35. Կատարելագործել վարույթն իրականացնող մարմին ներկայանալու վերաբերյալ անձի ծանուցմանը վերաբերող օրենսդրական կարգավորումները</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>ՀՀ քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի նախագծով, որը ներկայացվել է ԱԺ 2020թ. մայիսի 21-ին, վերանայվել են ծանուցմանը վերաբերող օրենսդրական կարգավորումները. Այսպես. նախագծով սահմանվել են ծանուցման եղանակները, ծանուցագրի բովանդակությանը ներկայացվող պահանջները, ծանուցման ժամկետները, պատշաճ ծանուցում համարվող դեպքերը և այլն:</p>	<p>կատարված է</p>
<p>36. Կատարելագործել գույքի վրա կալանք դնելու քրեադատավարական միջոցառման վերաբերյալ օրենսդրական կարգավորումները</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>ՀՀ քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի նախագծով, որը ներկայացվել է ԱԺ 2020թ. մայիսի 21-ին, սահմանվել են համապատասխան իրավական կարգավորումները: Մասնավորապես.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. գործողությունը նախատեսվել է խափանման միջոցների բաժնում, ինչն ավելի է համապատասխանում միջոցառման բնույթին, 2. հստակորեն տարանջատվել են միջոցառման նպատակները և հիմքերը, 3. Նախագծով նախատեսվել է օրենքով նախատեսված գույքի բացակայության դեպքում դրան համարժեք գույք արգելադրման հնարավորությունը: 4. Նախագծով սահմանվել է մի քանի 	<p>կատարված է</p>

մեղադրյալներից կամ նրանց գործողությունների համար գույքային պատասխանատվություն կրող անձանցից յուրաքանչյուրի՝ արգելադրման ենթակա գույքի բաժինը որոշելու կարգը,

5. գործող կարգավորման համաձայն (233-րդ հոդվածի 1.1 մաս) ՀՀ քրեական օրենսգրքի 103.1-ին հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված բռնագանձման ենթակա գույքի վրա կալանք դնելը իրավասու մարմնի պարտավորությունն է, իսկ Նախագծով հայեցողական լիազորություն է:

<p>37. Կատարելագործել օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների իրականացման, ձեռք բերված տվյալների օգտագործման օրենսդրական հիմքերը և չափանիշները</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>ՀՀ քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի նախագծի, որը ներկայացվել է ԱԺ 2020թ. մայիսի 21-ին, 86-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Քրեական վարույթում ապացույց են՝ (...) ապացուցողական և վարույթային այլ գործողությունների արձանագրությունները:</p> <p>Նախագծի 241-րդ հոդվածի համաձայն՝ Գաղտնի քննչական գործողություններն են՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ներքին դիտումը. 2) արտաքին դիտումը. 3) նամակագրության և այլ ոչ թվային հաղորդակցության վերահսկումը. 4) թվային, այդ թվում՝ հեռախոսային հաղորդակցության վերահսկումը. 5) ֆինանսական գործարքների վերահսկումը. 6) կաշառք ստանալու կամ կաշառք տալու նմանակումը, 7) վերահսկելի մատակարարումը և գնումը: <p>Միաժամանակ Նախագծի 86-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքում կազմված</p>	<p>կատարված է</p>
---	--	--	-------------------

փաստաթղթերը և որևէ կրիչի վրա ամրագրված տվյալները քրեական վարույթում ապացույց չեն:

Վերոնշյալ դրույթներից պարզ է դառնում, որ ՕՀԳ մասին օրենքով նախատեսված միջոցառումների մեծ մասը նախատեսվել է քր. դատ. օր. նախագծում որպես գաղտնի քննչական գործողություններ: Բացի այդ Նախագծով սահմանվել են գաղտնի քննչական գործողությունների անցկացման հիմքերն ու պայմանները, իրավաչափության երաշխիքները, և նրանցից յուրաքանչյուրի իրականացման ընթացակարգը:

Միաժամանակ այն ՕՀՄ-ները, որոնք չեն առանձնացվել Նախագծում որպես գաղտնի քննչական գործողություններ, շարունակվելու են կարգավորվել ՕՀԳ մասին օրենքով, սակայն դրանց արդյունքում ստացված տվյալները քրեական վարույթում ապացույց չեն: Նախագծում սահմանված կարգավորումները հնարավորություն են տալիս ՕՀԳ մասին գործող օրենքով նախատեսված միջոցառումների արդյունքում ձեռք բերված տվյալները՝ որպես գաղտնի քննչական գործողությունների արձանագրություններ, օգտագործել քրեադատավարական ապացուցման գործընթացում: Բացի այդ Նախագծում սահմանվել են դրանց իրավաչափության առավել բարձր երաշխիքներ՝ հաշվի առնելով դրանց ապացույց լինելու հանգամանքը:

38. Բարելավել անձնական տվյալների պաշտպանության	ՀՀ արդարադատության նախարարությ	2020 թվականի ընթացքում ՀՀ ԱՆ Անձնական տվյալների պաշտպանության Գործակալությունը շարունակել է տրամադրել կարծիքներ եւ պարզաբանումներ անձնական տվյալների մշակում	կատարվել է մասամբ
--	--------------------------------	--	-------------------

մեխանիզմները	ուն	<p>նախատեսող իրավական ակտերի նախագծերի, ինչպես նաև՝ միջազգային պայմանագրերի նախագծերի վերաբերյալ: «Անձնական տվյալների պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենքի կիրարկման պրակտիկայից պարզ էր, որ անձնական տվյալների մշակում նախատեսող ինչպես նոր ընդունվող իրավական ակտերի նախագծերում, այնպես էլ արդեն գործող իրավական ակտերում պատշաճ արտացոլված չէին անձնական տվյալների մշակման սկզբունքները. այլ կերպ ասած, տարբեր իրավական ակտերով նախատեսվում կամ արդեն նախատեսված է անձնական տվյալների այնպիսի մշակում, որը չի համապատասխանում անձնական տվյալների մշակման սկզբունքներին: Այս խնդիրն արտացոլվել է նաև ՀՀ կառավարության՝ 2019-2023 թվականների գործունեության ծրագրի կատարումն ապահովող միջոցառումներում, որտեղ, ի թիվս այլնի, որպես շարունակական գործընթաց նախատեսված է անձնական տվյալների մշակում նախատեսող նոր ընդունվող իրավական ակտերի համապատասխանեցում «Անձնական տվյալների պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված՝ անձնական տվյալների մշակման սկզբունքներին:</p>	
39. Օրենսդրորեն սահմանել խտրականության հասկացությունը, տեսակները, դրանից պաշտպանության միջոցները և մեխանիզմները, իրավահավասարությ	ՀՀ արդարադատության նախարարություն	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարության 2020թ. փետրվարի 17-ի թիվ /10.2/3421-2020 ելից գրությամբ օրենքի նախագիծը ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ: ՀՀ վարչապետի աշխատակազմը 2020թ. մայիսի 22-ին՝ հանձնարարել է լրամշակել Օրենքի նախագիծը: Նախագիծն այժմ գտնվում է լրամշակման փուլում</p>	<p>ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ</p> <p>կատարվել է մասամբ</p> <p>«Իրավահավասարության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի լուծումների լիարժեքությունն ապահովելու նպատակով Մարդու իրավունքների</p>

ան հարցերով
գրադվող մարմնի
կազմավորման,
գործունեության
երաշխիքները՝
միջազգային
չափանիշներին
համապատասխան

պաշտպանի
աշխատակազմը
ներկայացրել է կոնկրետ
առաջարկներ Պաշտպանի՝
որպես
իրավահավասարության
մարմնի կարգավիճակի,
իրավասության,
գործառույթների հետ
կապված:
Մասնավորապես,
իրականացվել է
հավասարության
մարմինների միջազգային
առաջադեմ փորձի
ուսումնասիրություն, ինչի
արդյունքում առաջարկվել է
նախագծով ամրագրել
Պաշտպանի՝
իրավահավասարության
ապահովման ոլորտում
բողոքներ քննարկելու
իրավասությունը ոչ միայն
պետական, այլև մասնավոր
հատվածում, ինչպես նաև
ամրագրել դատարան
դիմելու իրավասությունը՝
հիմք ընդունելով ոլորտի
միջազգային չափանիշներն
ու Հայաստանի վերաբերյալ
միջազգային կառույցների
գնահատականները:

			<p>Առաջարկներն ու միջազգային փորձի ուսումնասիրության վերաբերյալ տեղեկանքը ներկայացվել և աշխատանքային կարգով քննարկվել են ՀՀ արդարադատության նախարարության գործընկերների հետ:</p>	
<p>40.1 Ոստիկանների վերապատրաստումներ իրականացնել իրավահավասարության, խտրականության արգելքի թեմաներով</p>	<p>ՀՀ ոստիկանություն</p>	<p>2020 թվականի ընթացքում ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրում վերապատրաստվել են ՀՀ ոստիկանության մարզային վարչությունների տարածքային բաժնի պետեր և բաժնի պետերի օպերատիվ գծով տեղակալներ, քրեական հետախուզության ու անչափահասների գործերով և ընտանիքում բռնության կանխարգելման բաժանմունքների պետեր, ինչպես նաև միջին խմբի պաշտոններում նոր նշանակված ծառայողներ՝ ընդհանուր թվով 82 ծառայող:</p>		<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>40.2 Քննիչների վերապատրաստումներ իրականացնել իրավահավասարության, խտրականության արգելքի թեմաներով</p>	<p>ՀՀ արդարադատության</p>	<p>ՀՀ քննչական կոմիտեի ծառայողների (քննիչների) վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրում ներառվել է «Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացը, ինչպես նաև «Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը» վերտառությամբ դասընթացը, որոնց շրջանակներում ուսումնասիրվում են ռասիզմի և խտրականության արգելքի վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպայի իրավունքին և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հիմնահարցերին առնչվող թեմաները:</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիա</p> <p>«Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացը չի ընտրվել քննիչների կողմից որպես վերապատրաստման դասընթաց:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

			<p>«Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը» վերտառությամբ դասընթացով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 23 քննիչ՝ 3.4%:</p>	
<p>40.3 Դատախազների վերապատրաստումներ իրականացնել իրավահավասարության, խտրականության արգելքի թեմաներով</p>	<p>ՀՀ արդարադատության</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիայի տարեկան վերապատրաստումների ուսուցման 2020 թվականի ծրագրում ներառվել է «Հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ արդի հարցեր» և «Մարդու իրավունքների միջազգային իրավունքի արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացները:</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիա</p> <p>Կորոնավիրուսային համաճարակով պայմանավորված «Հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ արդի հարցեր», «Մարդու իրավունքների միջազգային իրավունքի արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացներով վերապատրաստման իրականացումը 2020թ. ապրիլ-մայիս ամիսներին անհնար է եղել:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>40.4 Դատավորների վերապատրաստում</p>	<p>ՀՀ արդարադատության</p>	<p>Դատավորների և դատավորների թեկնածուների ցուցակում ընդգրկված անձանց տարեկան</p>	<p>ՀՀ արդարադատության ակադեմիա</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

<p>եր իրականացնել իրավահավասարության, խտրականության արգելքի թեմաներով</p>	<p>ության</p>	<p>վերապատրաստման ուսուցման 2020թ. ծրագրով ներառվել է «Հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացը, ինչպես նաև «Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացը, որի շրջանակներում ուսումնասիրվում են ռասիզմի և խտրականության արգելքի վերաբերյալ ՄԻԵԴ արդի նախադեպայի իրավունքին և ՀՀ նկատմամբ դրա կիրառման հիմնահարցերին առնչվող թեմաները: Իրավահավասարության ապահովմանը և խտրականության արգելքին առնչվող առանձին թեմաներին անդրադարձ է կատարվում նաև 2020 թվականի ծրագրում ներառված «ՀՀ սահմանադրական իրավունքի գիտության և սահմանադրական արդարադատության արդի միտումները» դասընթացի շրջանակներում: 2020թ. ծրագրով իրավահավասարության, խտրականության արգելքի թեմաներին է առնչվում նաև «Վարչական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր», «Քաղաքացիական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր», «Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը» վերտառությամբ դասընթացները:</p>	<p>Կորոնավիրուսային համաճարակով պայմանավորված «Հավասարության ապահովման և խտրականության արգելքի վերաբերյալ արդի հարցեր», «ՀՀ սահմանադրական իրավունքի գիտության և սահմանադրական արդարադատության արդի միտումները» վերտառությամբ դասընթացներով վերապատրաստման իրականացումը 2020թ. ապրիլ-մայիս ամիսներին եղել է անհնար: «Քրեական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 42 դատավոր՝ 18 %: «Վարչական գործերով ՄԻԵԴ իրավական</p>
---	---------------	--	--

		<p>դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 19 դատավոր՝ 8 %: «Քաղաքացիական գործերով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումների կիրառման արդի հարցեր» վերտառությամբ դասընթացով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 25 դատավոր՝ 10 %: «Գենդերի հիման վրա կատարվող բռնարարքների քննությունը» վերտառությամբ դասընթացով 2020թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին վերապատրաստվել է 42 դատավոր՝ 18%:</p>	
<p>40.5 Բժշկական ոլորտի աշխատողների վերապատրաստումներ իրականացնել</p>	<p>ՀՀ առողջապահության նախարարություն</p>	<p>Բուժաշխատողների համար իրավահավասարության, խտրականության արգելքի թեմաներով վերապատրաստումներ 2020թ.-ի առաջին կիսամյակում չեն իրականացվել՝ պայմանավորված երկրում ստեղծված կորոնավիրուսային հիվանդության</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

<p>իրավահավասարության, խտրականության արգելքի թեմաներով</p>	<p>(Կովիդ-19) իրավիճակով: Նշված թեմաներով վերապատրաստումներ նախատեսվում է իրականացնել 2020թ.-ի երկրորդ կիսամյակում հեռահար եղանակով: 2020թ. երկրորդ կիսամյակում իրականացված վերապատրաստումների մասով հաշվետվություն չի ներկայացվել:</p>	
<p>40.6 Սոցիալական ոլորտի աշխատողների վերապատրաստումներ իրականացնել իրավահավասարության, խտրականության արգելքի թեմաներով</p>	<p>ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն</p> <p>«Սոցիալական աշխատանք տարեցների հետ» դասընթաց, որտեղ ներառվել են «Տարեցների սոցիալական պաշտպանության ռազմավարությունն ու դրա իրականացման 2017-2021թթ. միջոցառումների ծրագիրը» և «Ոլորտը կարգավորող օրենսդրությունը և տարեցներին ու հաշմանդամներին տրամադրվող ծառայությունները» թեմաները, դասընթացին մասնակցել են Նախարարության համակարգի տուն-ինտերնատների և ՀԿ-ների 24 սոցիալական աշխատողներ և հոգեբաններ: «Տարեցների խնամքի առանձնահատկությունները» դասընթաց, որտեղ ներառվել են «Տարեց կամ հաշմանդամություն ունեցող անձանց խնամքի, վերականգնողական օգնության տրամադրման կարգն ու պայմանները» և «Հայաստանում տարեցների և հաշմանդամների սոցիալական պաշտպանության ոլորտի օրենսդրությունը, տարեցներին և հաշմանդամներին տրամադրվող ծառայությունները» թեմաները, դասընթացին մասնակցել են Նախարարության համակարգի տուն-ինտերնատների 22 բուժքույրեր և սանիտարներ:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>40.7 Կրթության ոլորտի աշխատողների</p>	<p>ՀՀ ԿԳՄՍ</p> <p>«Քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտ» ՀԿ-ի համագործակցությամբ իրականացվող համատեղ ծրագրի շրջանակներում վերապատրաստվել են</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

վերապատրաստումներ
 ը իրականացնել
 իրավահավասարությ
 ան, խտրականության
 արգելքի թեմաներով

Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական
 կենտրոնի (ՀՄԿ) մասնագետները, հետազայում
 նախատեսում է դպրոցների մանկավարժների համար
 իրականացնել *դպրոցում բռնության նվազեցմանն
 ուղղված* դասընթացներ:

ՀՀ ԿԳՄՍՆ և Վորլդ Վիժն Հայաստան Միջազգային
 կազմակերպության համագործակցության
 շրջանակներում ՀՄԿ-ի հետ համատեղ նախատեսվում
 է իրականացնել մանկավարժների համար
 վերապատրաստման դասընթացներ «Անվտանգ եւ
 նպաստավոր միջավայր դպրոցում» թեմայով՝ ուղղված
 բուլինգի նվազեցմանը հանրապետության 12
 դպրոցում:

ՀՀ Կոտայքի
 և Գեղարքունիքի մարզերում հանրակրթության
 համակարգում համընդհանուր ներառմանն անցման
 համատեքստում «Ընտանեկան միջավայր և
 համայնքային ծառայություններ Հայաստանի համար»
 ծրագրի շրջանակում «Հուլիսի կամուրջ» ՀԿ-ի կողմից,
 ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության երաշխավորած
 մոդուլներով վերապատրաստվել են ՀՀ Գեղարքունիքի
 մարզի 452 և Կոտայքի մարզի 386 մանկավարժներ:

ՀՄԿ-ի կողմից ներառական կրթության թեմայով
 իրականացված վերապատրաստումների շրջանակում
 վերապատրաստվել են 3358 մանկավարժ:

Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի
 օգնականների դասավանդման հմտությունների
 զարգացման ապահովում ծրագրի շրջանակներում
 ներառական կրթության թեմայով
 վերապատրաստումների շրջանակում
 վերապատրաստվել են 1915 մանկավարժ:

41. Բարձրացնել իրավահավասարությ	ՀՀ արդարադատ	COVID-19-ով ու Արցախյան պատերազմով պայմանավորված իրազեկման միջոցառումները չեն	«Հաշմանդամություն ունեցող անձանց	կատարվել է մասամբ
---------------------------------	--------------	---	----------------------------------	-------------------

<p>ան, բոլոր հիմքերով խտրականության արգելքի վերաբերյալ իրազեկվածությունը</p>	<p>ության նախարարություն</p>	<p>իրականացվել: Նախատեսվում է դրանք իրականացնել 2021թ. առաջին կիսամյակի ընթացքում</p>	<p>իրավունքների մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի դրույթների կիրառության մշտադիտարկման շրջանակներում հաշմանդամության հիմքով խտրականության դրսևորումներն ուսումնասիրվում են միջազգային չափորոշիչների համաձայն՝ հատուկ մեթոդաբանությամբ, որը հիմնված է ՄԱԿ-ի հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների հարցերով կոմիտեի մեկնաբանությունների, առաջարկների, ուղեցույցների և Եվրոպայի խորհրդի կողմից մշակված ուղեցույցների վրա: Մշտադիտարկման արդյունքում վեր են հանվել համակարգային խնդիրներ՝ կապված հաշմանդամություն ունեցող անձանց նկատմամբ խտրականության դրսևորումների հետ, որոնց վերաբերյալ պարզաբանումներ են պահանջվել իրավասու</p>
--	------------------------------	---	--

պետական մարմիններից, արձանագրվել են նաև իրավունքների խախտումներ՝ կապված հաշմանդամություն ունեցող անձանց նկատմամբ խտրականության հետ:

Պաշտպանի աշխատակազմն իրականացրել է նաև սոցիալական հարթակների, մեդիա մշտադիտարկումներ, որի արդյունքում արձանագրվել են նաև հաշմանդամություն ունեցող անձանց նկատմամբ խտրական խոսքի դեպքեր: Այս մասին Պաշտպանը նշել է նաև իր հրապարակային հայտարարություններում և ելույթներում, տարբեր քննարկումների ընթացքում՝ անթույլատրելի համարելով նման դրսևորումները: Մշտապես կարևորելով անձի իրազեկվածությունը որպես սեփական իրավունքների պաշտպանության կարևոր նախապայմաններից մեկը՝ Պաշտպանի

աշխատակազմը
տրամադրում է նաև
իրավախորհրդատվություն՝
առանձնահատուկ
ուշադրություն դարձնելով
խտրականության արգելքի
վերաբերյալ իրազեկմանը:
Այսպես, օրինակ,
Պաշտպանի
աշխատակազմի
հաշմանդամություն ունեցող
անձանց իրավունքների
պաշտպանության բաժինը
ձևավորել է պրակտիկա՝
տրամադրելով
իրավախորհրդատվություն
իրավահավասարության,
հաշմանդամություն ունեցող
անձանց նկատմամբ
խտրականության արգելքի
վերաբերյալ բաժնին դիմող
բոլոր անձանց՝ անկախ
նրանց կողմից բարձրացված
հարցից: Այս մոտեցումը
դրական ազդեցություն է
ունենում իրազեկվածության
բարձրացման վրա, օրինակ՝
նպաստելով անձանց
կողմից իրենց
իրավունքների
պաշտպանության
կարողությունների աճին:

Այս մասին հետադարձ կապի միջոցով նշել են նաև բողոք ներկայացնող անձինք՝ հավաստելով, որ Պաշտպանի աշխատակազմի իրազեկման և ուղղորդման արդյունքում հնարավորություն են ունեցել կանխարգելել հաշմանդամության հիմքով խտրականության տարբեր հնարավոր դրսևորումներ:

<p>43. ՄԱԿ-ի 2006 թ. «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» կոնվենցիայի կամընտիր արձանագրության վավերացմանն ուղղված աշխատանքների իրականացում</p>	<p>ՀՀ արտաքին գործերի նախարարություն</p>	<p>«Միջազգային պայմանագրերի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածով սահմանված փաստաթղթերը ՀՀ ԱԳՆ կողմից ս.թ. պարիլի 30-ին տրամադրվել են ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն՝ Օրենքի 12-րդ հոդվածով սահմանված ընթացակարգերն իրականացնելու նպատակով:</p>	<p>ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն Հոկտեմբերի 17-ին ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը փաստաթուղթը ներկայացրել է ՀՀ Սահմանադրական դատարան, որից հետո՝ հոկտեմբերի 27-ին ՀՀ Սահմանադրական դատարանն ընդունել է որոշում Արձանագրությամբ ամրագրված պարտավորությունների՝ ՀՀ Սահմանադրությանը</p>	<p>Կատարվել է մասամբ</p>
--	--	---	---	--------------------------

			<p>համապատասխանելու վերաբերյալ: Ներկայումս փաստաթուղթը գտնվում է ՀՀ Ազգային ժողովում՝ վավերացման մասին որոշում ընդունվելու նպատակով:</p>	
<p>44. Բարձրացնել իրազեկվածությունը ատելության խոսքի վերաբերյալ</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>«Արդարադատության մատչելիության խթանում Արևելյան գործընկերության երկրներում խտրականության, ատելության հիմքով կատարվող հանցագործությունների և ատելություն սերմանող խոսքի զոհերի համար ոչ դատական կարգով փոխհատուցման մեխանիզմների միջոցով» տարածաշրջանային ծրագրի շրջանակում ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակազմի հետ համագործակցությամբ մշակվել է իրազեկման արշավի հայեցակարգը: COVID 19-ով ու պատերազմով պայմանավորված իրազեկման արշավը կիրականացվի 2021թ:</p>	<p>ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ</p> <p>Մարդու իրավունքների պաշտպանի կողմից մշտական ուսումնասիրության են ենթարկվում զանգվածային լրատվության միջոցների, այդ թվում՝ սոցիալական ցանցերի հրապարակումները: Արդյունքում, ուսումնասիրությունները վկայում են արժանապատվությունը նվաստացնող կամ վիրավորող ու ատելության խոսքի ու բռնության ակնհայտ աճի մասին, ինչը նպաստում է իրավիճակի լարմանը: Բռնությունը կամ բռնության սպառնալիքն անթույլատրելի են սկզբունքորեն՝ անկախ</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

նրանից՝ երբ և ում կողմից է արվում կամ ում է ուղղված: Դրանք վտանգում են մարդու իրավունքների համակարգը երկրում և խաթարում համերաշխությունը հասարակությունում: Այս մասին Մարդու իրավունքների պաշտպանը բազմիցս նշում է իր հրապարակային հայտարարություններում՝ հորդորելով զերծ մնալ ցանկացած այնպիսի ձևակերպումից, որը կարող է ընկալվել որպես բռնություն, բռնության սպառնալիք կամ անգամ բռնության հավանականություն և առաջացնել լարվածություն: «Արդարադատության մատչելիության խթանում Արևելյան գործընկերության երկրներում խտրականության, ատելության հիմքով կատարվող հանցագործությունների և ատելություն սերմանող խոսքի զոհերի համար ոչ

դատական կարգով
 փոխհատուցման
 մեխանիզմների միջոցով»
 տարածաշրջանային
 ծրագրի շրջանակում
 նախատեսվում է 2020-2021
 թվականներին ՀՀ
 արդարադատության
 նախարարության հետ
 համատեղ և
 հասարակության լայն
 շերտերի ներգրավմամբ
 իրականացնել իրազեկման
 արշավ ատելության խոսքի,
 դրա բացասական
 ազդեցության,
 այլակարծության և խոսքի
 ազատության իրավունքի
 նկատմամբ հարգանքի
 անհրաժեշտության
 վերաբերյալ: Նախարարությ
 ան հետ միասին
 իրականացվել են ընթացիկ
 աշխատանքներ արշավի
 բովանդակությունը կազմող
 միջոցառումների շրջանակը
 որոշելու ուղղությամբ, որի
 արդյունքում հստակեցվել են
 նախատեսվող
 միջոցառումների բնույթը և
 ուղղությունները:

45. Օրենսդրորեն ՀՀ 45.1 ՄԱԿ-ի 2006 թ. «Հաշմանդամություն ունեցող ՀՀ կրթության, կատարվել է

<p>սահմանել հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանության և սոցիալական ներառման երաշխիքները</p>	<p>աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն</p> <p>« առողջապահության նախարարություն</p> <p>« կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն</p>	<p>անձանց իրավունքների մասին» կոնվենցիայի դրույթներին համապատասխանեցնելու նպատակով, հաշվի առնելով նաև կոնվենցիայի կատարման մասին ՄԱԿ-ի հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների հարցերով կոմիտեի 2017 թ. մայիսի 8-ի CRPD/C/ARM/CO/1 եզրափակիչ դիտարկումները՝ նոր խմբագրությամբ մշակվել և սահմանված կարգով շրջանառության մեջ է դրվել «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» օրենքի նախագիծը՝ ամրագրելով մարդու իրավունքների վրա հիմնված սկզբունքներ: Օրենքի նախագծով պետությունը երաշխավորություն է ստանձնում հաշմանդամություն ունեցող անձանց՝ այլ անձանց հետ համահավասար անկախ կյանքի և համայնքում ներառվելու համար անհրաժեշտ պայմաններ և հավասար հնարավորություններ ստեղծելու ուղղությամբ:</p> <p>Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մատչելի և հավասար պայմաններ ապահովելու նպատակով՝ նախագծով սահմանվել են դրույթներ հաշմանդամության հիմքով խտրականությունը արգելելու, ֆիզիկական միջավայրի, տեղեկատվության և հաղորդակցման մատչելիությունն ապահովելու վերաբերյալ:</p> <p>Օրենքի նախագիծն ուղարկվել է գերատեսչություններին և շահագրգիռ հասարակական կազմակերպություններին: Ստացված առաջարկներն ամփոփվել են:</p> <p>45.2 Հաշմանդամության գնահատման նոր՝ մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոդելի ներդրման իրավական հենքն ապահովելու նպատակով մշակվել և սահմանված կարգով շրջանառության մեջ է դրվել</p>	<p>գիտության մշակույթի և սպորտի նախարարության կողմից ներկայացվել են օրենսդրական նախագծերի փաթեթի վերաբերյալ առաջարկություններ:</p>	<p>մասամբ</p>
--	---	---	--	---------------

«Անձի ֆունկցիոնալության գնահատման մասին» օրենքի նախագիծը:
 «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը, «Անձի ֆունկցիոնալության գնահատման մասին» օրենքի նախագիծը և «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» և «Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություն և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերը փաթեթով 08.06.2020 N ՁԲ/ԱԿ-2-1/36973-2020 գրությամբ ներկայացվել են ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ: Նախագծերը վարչապետի աշխատակազմից ստացված դիտարկումների հիման վրա կրկին լրամշակվել է և 15.01.2021թ. ներկայացվել է վարչապետի աշխատակազմ:

<p>47. Ապահովել հոգեկան, այդ թվում՝ մտավոր խնդիրներով հաշմանդամություն ունեցող անձանց մասնակցությունն իրենց իսկ վերաբերող բոլոր որոշումների կայացման գործընթացներում</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>Հիշյալ խնդրի կարգավորման նպատակով ձեռնարկված օրենսդրական մի շարք փոփոխություններ, մասնավորապես քաղաքացիական դատավարության շրջանակներում, բացի այդ Մարդու իրավունքների պաշտպանի ՀՀ սահմանադրական դատարան դիմումի արդյունքներով ՍԴ-ի կայացրած որոշման հիմքով փոփոխությունների ենթարկվեցին «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին», «Հոգեբուժական օգնության մասին» և այլ օրենքներ:</p>	<p>ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակազմ</p> <p>Որոշումների կայացման գործընթացներում հաշմանդամություն ունեցող անձանց մասնակցության հետ կապված խնդիրները Պաշտպանի աշխատակազմի կողմից ուսումնասիրվել են նաև 2020 թվականի երկրորդ կիսամյակում:</p>	<p>Կատարվել է մասամբ</p>
--	--	--	---	--------------------------

Մշտադիտարկման ընթացքում արձանագրվել են դեպքեր, երբ որոշումների կայացման գործընթացներում հաշմանդամություն ունեցող անձանց մասնակցությունը չի ապահովվել: Օրինակ, Պաշտպանի աշխատակազմում ուսումնասիրվել է Վանաձորի Շառլ Ազնավուրի անվան մշակույթի պալատի գլխավոր մուտքի թեքահարթակի քանդման հարցը, հայտնաբերված խնդիրները, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց լիարժեք և լիիրավ ներգրավման նպատակով որոշումների կայացման գործընթացներում նրանց մասնակցության ապահովման կապակցությամբ, ներկայացվել և քննարկվել են իրավասու մարմինների, շահագրգիռ հասարակական կազմակերպությունների, անձանց հետ, ներկայացվել են համապատասխան առաջարկներ: Որոշումների

կայացման
գործընթացներում
հաշմանդամություն ունեցող
անձանց մասնակցության
խթանման հարցը
դիտարկվել է նաև
Պաշտպանի կարծիքին
ներկայացված իրավական
ակտերի շրջանակներում:

48. Խրախուսել
կանանց
ներգրավումը ՀՈւ-ում

ՀՀ ՊՆ

2020թ. թվով 30 զորամասերում կին զինծառայողների հետ անցկացվել են անանուն սոցիոլոգիական հարցումներ, անհատական և խմբային զրույցներ ծառայության վերաբերյալ վերջիններիս պատկերացումների, հարմարման և ծառայությունը դադարեցնելու դրդապատճառների վերաբերյալ: Արդյունքներն ամփոփվել են ու համապատասխան առաջարկություններով ներկայացվել վերադաս հրամանատարությանը:

Զինված ուժերում կանանց ծառայության վերաբերյալ հանրության իրազեկումն ապահովելու նպատակով նախապատրաստվել և ցուցադրվել է 3 տեսաձայնագրություն, հրատարակվել է զինված ուժերում կանանց իրավունքների վերաբերյալ տեղեկատվական գրքույկը, ինչպես նաև իրազեկիչ այլ նյութեր են ուղարկվել զորքեր: Աշխատանքներ են իրականացվում 4-րդ տեսաձայնագրության նախապատրաստման ուղղությամբ:

Զինվորական կոլեկտիվներում, զինծառայողների ընտանիքներում կայուն բարոյահոգեբանական մթնոլորտի պահպանման, զինծառայողներին հասարակական գործունեության ներգրավման, կին

կատարվել է
մասամբ

զինծառայողներին ծառայությանն արդյունավետ ինտեգրման, կարգապահության ամրապնդման, ինչպես նաև զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների իրավունքների պաշտպանության, հայրենասիրական դաստիարակության կազմակերպման գործում զորամասի հրամանատարությանն աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով ՀՀ ՁՈՒ ԳՇ պետի 30.01.2020թ. հրամանով կանոնակարգվել է զորամասերում կանանց խորհուրդների ձևավորումն ու գործունեությունը:

<p>49. Բարձրացնել պետության կողմից երաշխավորվող բժշկական ծառայությունների վերաբերյալ հանրային իրազեկվածության մակարդակը</p>	<p>ՀՀ առողջապահության նախարարություն</p>	<p>1.Պետության կողմից երաշխավորվող բժշկական ծառայությունների վերաբերյալ հանրային իրազեկվածության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով պետական պատվեր իրականացնող բժշկական կազմակերպություններում առողջապահության նախարարի 2019 թվականի նոյեմբերի 21-ի «Պետության կողմից երաշխավորված անվճար և արտոնյալ պայմաններով բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայություններ մատուցող բժշկական կազմակերպություններում բնակչության համար տեսանելի վայրում առողջապահության նախարարի հրամանով հաստատված ձևաչափով պաստառներ փակցնելու մասին» թիվ 3481-Ա հրամանի համաձայն բնակչության համար տեսանելի վայրում փակցվել են տեղեկատվական պաստառներ:</p> <p>2.Հեռուստատեսությամբ, զանգվածային լրատվամիջոցներով, տեղեկատվական այլ միջոցներով, սոցիալական ցանցերով պետական պատվերի շրջանակներում մատուցվող ծառայությունների վերաբերյալ պարբերաբար</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
---	--	--	--------------------------

կազմակերպվել են հարցազրույցներ առողջապահության նախարարության համապատասխան պաշտոնատար անձանց և մասնագետների հետ, որի ընթացքում հասարակությանը իրազեկվել է կատարված հերթական բարեփոխումների մասին

3. Պետական պատվերի շրջանակներում պացիենտներին հատկացվել են առողջապահության նախարարի հրամանով հաստատված իրազեկման թերթիկներ, ինչպես նաև համավճարային և վճարովի պայմանագրի օրինակելի ձևը, որը ևս տեղեկատվություն ստանալու աղբյուր է:

4. Առողջապահության նախարարության պետական առողջապահական գործակալությունում գործել է հեռախոսահամար, որի միջոցով պատասխանվել է օրական շուրջ 20-30 քաղաքացիների հարցերին՝ պետության կողմից երաշխավորված անվճար և արտոնյալ պայմաններով բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայությունների վերաբերյալ, ինչպես նաև ներկայացվել են բազմաթիվ գրավոր դիմումներ, հարցումներ, բողոքներ, որոնց տրվել են պարզաբանումներ, իսկ ֆինանսական բնույթ կրող դիմումներին սահմանված կարգով տրվել են ըստ էության լուծումներ: Սույն գործընթացը շարունակական է:

50.2 Ավելացնել երեխաներին հոգեբուժական և վերականգնողական ծառայություններ մատուցող

ՀՀ առողջապահության նախարարություն

Հաշվետվություն չի ներկայացվել

հաստատությունների քանակը

<p>55. Իրականացնել վերապատրաստումներ հաշմանդամություն ունեցող անձանց բժշկական օգնության և սպասարկման առանձնահատկությունների թեմայով</p>	<p>ՀՀ առողջապահության նախարարություն</p>	<p>ՀՀ ԱՆ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի հանրային առողջապահության կազմակերպման և կառավարման ամբիոնի կողմից մշակվել է բուժաշխատողների համար նախատեսված կատարելագործման կրթական ծրագիր, որում ներառված են հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների, բժշկական օգնության ու սպասարկման, դեղորայքի ձեռք բերման իրավական հիմքերն ու բժիշկ-հաշմանդամություն ունեցող անձ փոխհարաբերությունների բժշկա-իրավական ու բիոէթիկական կարգավորումները: Հաշմանդամության ունեցող անձանց բժշկական օգնության և սպասարկման առանձնահատկությունների վերաբերյալ դասընթացները պարտադիր ներառված են ընտանեկան բժիշկների դասընթացների մոդուլներում, որի շրջանակում վերապատրաստվել են 90 ընտանեկան բժիշկներ: Այսպիսով, վերապատրաստումների տոկոսը 2020թ. առաջին կիսամյակում կազմել է 14.5%:</p>	<p>ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ Հաշմանդամություն ունեցող անձանց բժշկական օգնության և սպասարկման ոլորտում առկա խնդիրները, այդ թվում՝ նաև բժշկական օգնության և սպասարկման ընթացքում հաշմանդամություն ունեցող անձանց նկատմամբ վատ վերաբերմունքի հետ կապված խնդիրներն ուսումնասիրվել են Պաշտպանի աշխատակազմում, մշտադիտարկման արդյունքները վերլուծվել և քննարկվել են իրավասու մարմինների հետ: Ոլորտային խնդիրների վերաբերյալ Պաշտպանը պարզաբանումներ է պահանջել իրավասու պետական և համայնքային մարմիններից, ներկայացրել հաշմանդամություն ունեցող անձանց բժշկական օգնության և սպասարկման առանձնահատկությունների</p>	<p>Կատարվել է մասամբ</p>
---	--	--	---	--------------------------

վերաբերյալ առաջարկներ,
որոնց կատարման ընթացքը
շարունակում է մնալ
Պաշտպանի ուշադրության
ներքո և ամփոփվում է
Պաշտպանի
գործունեության, մարդու
իրավունքների և
ազատությունների
պաշտպանության վիճակի
մասին տարեկան
հաղորդմամբ:
Հաշմանդամություն ունեցող
անձանց բժշկական
օգնության և սպասարկման
ոլորտի բարելավմանը
նպաստելու նպատակով
ոլորտային խնդիրները,
մարդու իրավունքների վրա
հիմնված հիմնական
չափանիշները
մշտադիտարկման տարբեր
այցերի ընթացքում
ներկայացվել են նաև
հաստատությունների
պատասխանատու
անձնակազմերին: Ընդ
որում՝ թեման
մշտադիտարկման այցերի
շրջանակներում հատուկ
դիտարկման առարկա է,
ուստի այցերի արդյունքների

			<p>վերաբերյալ տեղեկանքներում մշտապես ամփոփվում են ինչպես վերաբերելի խնդիրները, այնպես էլ դրանց լուծմանը միտված առաջարկները, որոնք ներկայացվում են իրավասու մարմիններին:</p>
<p>57. Վերապատրաստումներ իրականացնել հավաքների ազատության թեմայով՝ միջազգային չափանիշների վերաբերյալ</p>	<p>«Նոստիկանություն»</p>	<p>2020 թվականի ընթացքում «Նոստիկանության կրթահամալիրում վերապատրաստվել են «Նոստիկանության մարզային վարչության պետերի օպերատիվ գծով տեղակալներ, տարածքային բաժնի պետեր և բաժնի պետերի օպերատիվ գծով և ծառայության գծով տեղակալներ, քրեական հետախուզության, անչափահասների գործերով և ընտանիքում բռնության կանխարգելման ու համայնքային ոստիկանության բաժանմունքների պետեր, ինչպես նաև միջին խմբի պաշտոններում նոր նշանակված ծառայողներ, քրեական հետախուզության ու անչափահասների գործերով և ընտանիքում բռնության կանխարգելման օպերատիվ ծառայողներ, համայնքային ոստիկանության, հասարակական կարգի ապահովման և պրոֆիլակտիկայի միջին խմբի պաշտոններ զբաղեցնող ծառայողներ՝ ընդհանուր թվով 117 ծառայող:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>60. Օրենսդրորեն ամրագրել կրթությունից դուրս մնացած երեխաների հայտնաբերման, հաշվառման և</p>	<p>«Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն»</p>	<p>«ԿԳՄՍ նախարարության կողմից մշակվել և սահմանված կարգով 2020 թվականի հոկտեմբերի 2-ի N 01/09.1/26422-2020 գրությամբ «Վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել «Պարտադիր կրթությունից դուրս մնացած երեխաների բացահայտման և ուղղորդման կարգը սահմանելու</p>	<p>կատարվել է</p>

<p>կրթության իրավունքի իրացման մեխանիզմները</p>	<p>մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը: Որոշման նախագիծը վերադարձվել է ՀՀ ԿԳՄՍՆ՝ լրամշակելու և գերատեսչությունների հետ աշխատելու համար: ՀՀ կառավարության կողմից սույն կարգը հաստատվել է 2021թ. փետրվարի 11-ին:</p>
<p>61. Ընդունել ներառական կրթության ապահովման ռազմավարություն և գործողությունների ծրագիր՝ կրթական բոլոր մակարդակների համար</p>	<p>ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն</p> <p>ՀՀ կառավարության 2016 թվականի փետրվարի 18-ի նիստի N 6 արձանագրային որոշմամբ հավանություն է տրվել հանրակրթության ոլորտում «Համընդհանուր ներառական կրթության համակարգի ներդրման գործողությունների պլանին և ժամանակացույցին»: ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարությունը և ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալությունը համատեղ իրականացնում են «Ներառական կրթության համակարգի հզորացում Հայաստանում» ծրագիրը, որի նպատակն է թիրախ դպրոցներում կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող (ԿԱՊԿՈՒ) երեխաների համար ֆիզիկական հասանելիության ապահովումը, դպրոցական և տարածքային մակարդակներում որակյալ և արդյունավետ մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների տրամադրումը: Ծրագրի իրականացման արդյունքում նախատեսվում է ունենալ վերանորոգված ու անհրաժեշտ գույքով և դիդակտիկ նյութերով համալրված շուրջ 100 ռեսուրս սենյակ և 5 Տարածքային մանկավարժահոգեբանական աջակցության կենտրոն (ՏՄԱԿ): Ներկա դրությամբ ավարտվել են շինարարական աշխատանքները <i>Սյունիքի 9</i> հանրակրթական դպրոցներում և 1 ՏՄԱԿ-ում: Ինչ վերաբերում է նոր մոդուլներով ուսուցիչների վերապատրաստումներին, ապա ՀՀ Կոտայքի և Գեղարքունիքի մարզերում հանրակրթության</p> <p>ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ 2020 թվականի երկրորդ կիսամյակի ընթացքում շարունակվել են ներառական կրթության իրականացման, այդ թվում՝ նաև արտակարգ դրության ընթացքում հեռավար եղանակով կրթության իրացման ոլորտային մշտադիտարկումները: Այս նպատակով ուսումնասիրվել են ոլորտային և կարգավորումները և ընթացակարգերը, պարզաբանումներ են պահանջվել իրավասու մարմիններից: Ներառական կրթության ապահովման խնդիրները, այդ թվում՝ համապատասխան ոլորտային կարգավորումները և պրակտիկային առնչվող խնդիրները ներկայացվել և</p>

համակարգում համընդհանուր ներառմանն անցման համատեքստում «Ընտանեկան միջավայր և համայնքային ծառայություններ Հայաստանի համար» ծրագրի շրջանակում «Հուլիսի կամուրջ» ՀԿ-ի կողմից, ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության երաշխավորած մոդուլներով վերապատրաստվել են ՀՀ *Գեղարքունիքի* մարզի **452** և *Կոտայքի* մարզի **386** մանկավարժներ:

Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոնի (ՀՄԿ) կողմից ներառական կրթության թեմայով իրականացված վերապատրաստումների շրջանակում վերապատրաստվել է **3358** մանկավարժ: Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման ապահովում ծրագրի շրջանակներում ներառական կրթության թեմայով վերապատրաստումների շրջանակում վերապատրաստվել է **1915** մանկավարժ: *Ընդհանուր* առմամբ վերապատրաստվել են **6111** ուսուցիչներ և ուսուցիչների օգնականներ:

քննարկվել են նաև Մարդու իրավունքների պաշտպանին հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանության հարցերով հասարակական խորհրդի՝ 2020 թվականի օգոստոսի 21-ի առցանց նիստի ընթացքում, որը հեռարձակվել է նաև ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի ֆեյսբուքյան պաշտոնական էջի միջոցով (ձայնագրությունը հասանելի է հետևյալ հղումով՝ <https://www.facebook.com/Armenianombudsman/videos/662428561041735>)

<p>65. Վերապատրաստումներ իրականացնել մարդու տեղեկատվություն ստանալու իրավունքի թեմայով՝ ներպետական օրենսդրության և միջազգային չափանիշների վերաբերյալ</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>«Աջակցություն Հայաստանին նախաձեռնություն» ծրագրի շրջանակներում մշակվել է տեղեկատվության ազատության վերաբերյալ ուղեցույցը¹, որը նախատեսված է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների պաշտոնատար անձանց, մասնավորապես, տեղեկատվության և հասարակայնության հետ կապերի ստորաբաժանումների աշխատակիցների և տեղեկատվության ազատության պատասխանատուների համար: Ուղեցույցի նպատակն է օգնել վերջիններիս իրենց գործունեությունը</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
--	--	--	--------------------------

¹ <http://foiguidebook.tilda.ws/guidebook?fbclid=IwAR0vLFPcI5ZG-TLbQKefNKoxqk6m4B7Sx8LnMPWj125tH9qV9q6le4FKH7A#rec256675105>

համապատասխանեցնել տեղեկատվության ազատության ազգային և միջազգային չափանիշներին, ինչպես նաև ձևավորել ոլորտում առաջավոր ու դրական պրակտիկա: Ուղեցույցը կօգնի նրանց աշխատել առավել պրոֆեսիոնալ և արդյունավետ, ինչը կմեծացնի հասարակության վստահությունը պետական մարմինների նկատմամբ: Ուղեցույցը նաև օգտակար կլինի տեղեկատվության տրամադրման գործընթացն առավել կազմակերպված, նպատակային ու թիրախային դարձնելու հարցում: Սույն ուղեցույցի շրջանակներում 2021թ. փետրվարի 16-17-ին կիրականացվեն պետական մարմինների ներկայացուցիչների վերապատրաստումները:

<p>66. Ստորագրել «Պաշտոնական փաստաթղթերի մատչելիության մասին» Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիան</p>	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարություն</p>	<p>2020 թվականի ապրիլի 9-ին ՀՀ կառավարության N 511-Ա որոշմամբ հավանություն է տրվել «Պաշտոնական փաստաթղթերի մատչելիության մասին» Եվրոպայի Խորհրդի կոնվենցիայի ստորագրման առաջարկությանը: 2020թ. հունիսի 24-ին Եվրոպայի խորհրդում Հայաստանի մշտական ներկայացուցիչ Պարույր Հովհաննիսյանը ԵԽ գլխավոր քարտուղարի տեղակալ Գաբրիելա Բատտահինի-Դրագոնիի ներկայությամբ ՀՀ անունից ստորագրել է Պաշտոնական փաստաթղթերի մատչելիության մասին Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիան:</p>	<p>կատարված է</p>
<p>71. Օրենսդրորեն ամրագրել աշխատանքային օրենսդրության պահանջների կատարման նկատմամբ</p>	<p>ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն</p>	<p>2019 թ. դեկտեմբերի 4-ին Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել են «Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-265-Ն և «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացում և</p>	<p>Նշված աշխատանքները կատարվել են համակատարողի՝ Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմնի</p>

ամբողջական և արդյունավետ պետական վերահսկողության համակարգի ներդրումը

փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-266-Ն օրենքները:
 Հիշյալ օրենքների համաձայն՝ նախատեսվում է, որ 2021 թ. հուլիսի 1-ից Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմինը, աշխատողների առողջության պահպանման և անվտանգության ապահովման հետ կապված կարգավորումների նկատմամբ վերահսկողությունից և մինչև 18 տարեկան անձանց, ինչպես նաև հղի կամ երեխային կրծքով կերակրող կանանց և երեխա խնամող աշխատողների համար աշխատանքային օրենսդրությամբ սահմանված երաշխիքների ապահովման նկատմամբ վերահսկողությունից բացի, վերահսկողություն է իրականացնելու նաև աշխատանքային օրենսդրության, աշխատանքային իրավունքի նորմեր պարունակող այլ նորմատիվ իրավական ակտերի այլ պահանջների, կոլեկտիվ և աշխատանքային պայմանագրերի պահանջների կատարման նկատմամբ, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված դեպքերում կիրառելու է պատասխանատվության միջոցներ:
 Մյուս կողմից, հաշվի առնելով կորոնավիրուսի համավարակով պայմանավորված երկրում արտակարգ դրություն հայտարարված լինելու հանգամանքը և նպատակ ունենալով ստեղծված իրավիճակում հնարավորինս կանխարգելել աշխատողների իրավունքների խախտումները, դեռևս 2020 թ. ապրիլի 29-ին ընդունվել են «Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքում լրացումներ և

հետ սերտ համագործակցելու միջոցով:
 Բացի վերոգրյալից՝ նշված օրենքներով սահմանված լրագրություններն իրականացնելու նպատակով, Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմնի նախաձեռնությամբ, համապատասխան լրացումներ են կատարվել նույն մարմնի կանոնադրությունում (ՀՀ վարչապետի 2020 թվականի հուլիսի 3-ի «Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2018 թվականի հունիսի 11-ի N 755-Լ որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 768-Լ որոշում, ուժի մեջ է մտել

փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-236-Ն և «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» ՀՕ-237-Ն օրենքները:

Հետևաբար, ստացվում է, որ մինչև «Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» 2019 թվականի դեկտեմբերի 4-ի ՀՕ-265-Ն և «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացում և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2019 թվականի դեկտեմբերի 4-ի ՀՕ-266-Ն օրենքների ուժի մեջ մտնելը (մինչև 2021 թվականի հուլիսի 1-ը), 2020 թվականի ապրիլի 29-ին ընդունված ՀՕ-236-Ն և ՀՕ-237-Ն օրենքների համաձայն՝ տարերային աղետների, տեխնոլոգիական վթարների, համաճարակների, դժբախտ պատահարների, հրդեհների և արտակարգ բնույթ կրող այլ դեպքերի կանխարգելման կամ դրանց հետևանքների վերացման ժամանակահատվածում ստացված գրավոր դիմումի առկայության դեպքում Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմինն արդեն իսկ իրականացնում է վերահսկողություն նաև աշխատանքային օրենսդրության, աշխատանքային իրավունքի նորմեր պարունակող այլ նորմատիվ իրավական ակտերի այլ պահանջների, կոլեկտիվ և աշխատանքային պայմանագրերի պահանջների կատարման նկատմամբ, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված դեպքերում կիրառելու է

2020 թվականի հուլիսի 5-ից):

		պատասխանատվության միջոցներ:	
73.	Օրենսդրորեն սահմանել Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմնի՝ ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների մեթոդաբանությունն ու ռիսկայնությունը որոշող չափանիշների ընդհանուր նկարագիրը, ստուգումներում ընդգրկվող հարցերի ստուգաթերթը	Տեսչական մարմինների աշխատանքների համակարգման գրասենյակ	կատարված է
		<p>Կառավարության 2019 թվականի օգոստոսի 22-ի N 1124-Ն որոշմամբ հաստատվել է Հայաստանի Հանրապետության առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմնի կողմից իրականացվող՝ ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների մեթոդաբանությունը և ռիսկայնությունը որոշող չափանիշների ընդհանուր նկարագիրը:</p> <p>Կառավարության 2020 թվականի ապրիլի 30-ի N 718-Ն որոշմամբ (այսուհետ՝ Որոշում) հաստատվել են Հայաստանի Հանրապետության առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմնի կողմից իրականացվող ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների ստուգաթերթերը, այդ թվում՝ աշխատողների առողջության պահպանման և անվտանգության ապահովման բնագավառում իրականացվող ստուգումների ստուգաթերթը: Մասնավորապես՝ Որոշման Հավելված N 4-ով հաստատվել է հանքագործական արդյունաբերության և բացահանքերի շահագործման ընթացքում աշխատողների առողջության պահպանման և անվտանգության ապահովման բնագավառի վերահսկողության վերաբերյալ ստուգաթերթը:</p> <p>Մինևույն ժամանակ հայտնում են, որ մշակվել են նաև շինարարությունում և մշակող արդյունաբերությունում աշխատողների առողջության պահպանման և անվտանգության ապահովման բնագավառում ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների ստուգաթերթերի նախագծերը, որոնք գտնվում են քննարկման փուլում և</p>	

առաջիկայում կներկայացվեն Կառավարության հաստատմանը: Ուստի տարբեր ոլորտների աշխատողների առողջության պահպանման և անվտանգության ապահովման բնագավառում ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների ստուգաթերթերի մշակումը ելնելով նորմատիվ ակտերի փոփոխություններից և տվյալ ոլորտներում վերահսկողությունը կատարելագործելու նպատակներից կրում է շարունակական բնույթ: Ստուգաթերթերը կարող են լրացվել և/կամ փոփոխվել կապված ոլորտային անհրաժեշտությունից և նորմատիվ ակտերի փոփոխելիությունից:

75. Բարձրացնել պետական կենսաթոշակների չափերը	«Ղ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	«Ղ կառավարության 2019 թ. դեկտեմբերի 26-ի թիվ 1920-Ն որոշմամբ բարձրացվել են հիմնական կենսաթոշակի (այդ թվում՝ զինվորական կենսաթոշակը հաշվարկելու համար) չափը, առաջին տասը տարվա համար աշխատանքային ստաժի մեկ տարվա արժեքը, նվազագույն կենսաթոշակի չափը: Կատարված փոփոխությունների արդյունքում ապահովվել է միջին կենսաթոշակի 10 տոկոսի աճը (2019 թ.՝ 40226 դրամ, 2020 թ.՝ 44146 դրամ):	կատարված է
76. Օրենսդրորեն նախատեսել երիտասարդ և երեխա ունեցող, ընտանիքների աջակցման կարգը, պայմանները և մեխանիզմները	«Ղ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	«Ղ կառավարության 14.05.2020թ. N 968-Լ որոշմամբ հաստատվել են Երեխա ունեցող ընտանիքների բնակարանային ապահովության պետական աջակցության 2020-2023 թվականների ծրագրերը: 2020 թվականի հուլիսի 1-ից իրականացվում են հետևյալ նպատակային ծրագրերը. 1) միանվագ դրամական աջակցության ծրագիր	կատարված է

(մարզային բնակավայրերում հիփոթեքային վարկով բնակարան ձեռք բերելու կամ անհատական բնակելի տուն կառուցելու համար տրամադրվում է միանվագ դրամական աջակցություն),

2) կանխավճարի ապահովագրության ծրագիր (հիփոթեքով բնակարան ձեռք բերող շահառուին տրամադրվում է դրամական աջակցություն՝ կանխավճարի ապահովագրության տարեկան ապահովագրական վճարը վճարելու համար),

3) երեխայի ծննդյան աջակցության ծրագիր (հիփոթեքային վարկ մարող ընտանիքում երեխա ծնվելու դեպքում տրամադրվում է միանվագ դրամական աջակցություն):

2020 թվականի դեկտեմբերի 23-ի դրությամբ ծրագրում ընդգրկվել է 445 շահառու, որից 93-ը միանվագ դրամական աջակցության ծրագրում, 77-ը կանխավճարի ապահովագրության ծրագրում, 275-ը երեխայի ծննդյան աջակցության ծրագրում: Վճարում իրականացվել է 400 շահառուի համար, փոխանցված ընդհանուր դրամական միջոցները կազմում են **321,427,683** ՀՀ դրամ:

<p>78. Առցանց դիմումի հիման վրա աշխատող կենսաթոշակառուի կենսաթոշակը վերահաշվարկելն ապահովող ենթահամակարգի մշակում և գործարկում</p>	<p>ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն</p>	<p>Աշխատող կենսաթոշակառուի կենսաթոշակը վերահաշվարկելու դիմումը առցանց եղանակով ներկայացնելու համար մշակվել է աշխատող կենսաթոշակառուի կենսաթոշակը վերահաշվարկելն ապահովող ենթահամակարգը: Այն գտնվում է թեստավորման փուլում: Գործարկումը կիրականացվի 2021 թվականի 1-ին կիսամյակում (նախնական տվյալներով՝ 2021 թվականի փետրվարի 1-ին տասնօրյակում):</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
--	---	--	--------------------------

<p>79. Փոփոխություններ կատարել «Երեխայի իրավունքների մասին» ՀՀ օրենքում՝ սահմանելով հիմնական հասկացություններն ու երեխաների իրավունքների պաշտպանության ազգային հանձնաժողովի ձևավորման ընթացակարգերը</p>	<p>ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն</p>	<p>Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ առաջարկվել է միջոցառման վերջնաժամկետը երկարաձգել՝ սահմանելով 2021 թվականի 1-ին կիսամյակ:</p> <p>ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամի հայաստանյան գրասենյակի հետ համագործակցության շրջանակներում իրականացվել է ուսումնասիրություն՝ օրենքի միջազգային չափանիշներին համապատասխանության տեսանկյունից, ուսումնասիրվել է երեխայի իրավունքների պաշտպանության միջազգային փորձը: Մշակվել է փոփոխությունների նախագծային փաթեթ, որի ամբողջականացման համար խոչընդոտ է հանդիսացել երկրում ստեղծված արտակարգ, ապա ռազմական դրությունների պայմաններում ընդլայնված քննարկումների կազմակերպման անհնարինությունը:</p> <p>Առաջարկվել է միջոցառման վերջնաժամկետը երկարաձգել՝ սահմանելով 2021 թվականի 2-րդ կիսամյակ:</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>
<p>81.Բարելավել երեխայի որդեգրման ընթացակարգը</p>	<p>ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն</p>	<p>81.1 Կատարվել է ուսումնասիրություն երեխայի որդեգրման ընթացակարգի վերաբերյալ:</p> <p>81.2 Վերանայվել են երեխայի որդեգրման գործընթացի իրավական մեխանիզմները:</p> <p>81.3 «Ընտանեկան օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ, սակայն կախված արդյունքներից որպես ռիսկ գնահատվել է ժամկետների սղությունը:</p> <p>Առաջարկվել է միջոցառման վերջնաժամկետը երկարաձգել՝ սահմանելով 2021 թվականի 2-րդ</p>	<p>կատարվել է մասամբ</p>

Կիսամյակ:				
82.Բարձրացնել երեխայի իրավունքների վերաբերյալ իրազեկվածությունը	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	<p>82.1 Կրթական հաստատություններում երեխայի իրավունքների վերաբերյալ պաստառների առկայության մասով հետազոտություն դեռևս չի իրականացվել, հետազոտության իրականացումը նախատեսվում է 2021 թվականին:</p> <p>Երեխաների խնամք և պաշտպանություն իրականացնող բոլոր պետական հաստատություններում առկա են երեխայի իրավունքների վերաբերյալ պաստառներ:</p> <p>82.2 Մշակվել և տարածվել են երեխայի իրավունքների վերաբերյալ տեղեկատվական նյութեր, զանգվածային լրատվության միջոցներով տարածվել են երեխայի իրավունքների վերաբերյալ տեսաձայնագրություններ, իրականացվել են երեխայի իրավունքների վերաբերյալ իրազեկման ակցիաներ:</p> <p>Միջոցառումն իրականացվել է ինչպես ԱՍՀ նախարարության կողմից, այնպես էլ գործընկեր կազմակերպությունների հետ համագործակցությամբ:</p> <p>Միջոցառումն իրականացվել է «Երեխայի թրաֆիքինգ և շահագործում», «Մանկալքության կանխարգելման ծրագրի շնորհիվ կենսաբանական ընտանիք վերադարձած երեխաներ», «Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների մայրերի հմտությունների զարգացման ծրագրեր», «Որդեգրման գործընթացների բարեփոխում», «Ինամատար ընտանիքներ», «Երեխաների հանդեպ բռնություն» թեմաներով:</p>	Պաշտպանի աշխատակազմի իրավասու ներկայացուցիչներն իրականացրել են այցեր Արցախից տեղափոխված և ՀՀ-ում ժամանակավոր բնակություն հաստատած երեխաների բնակության վայրեր: Այցերի ընթացքում երեխաներին մանրամասն ներկայացվել են իրենց իրավունքները: Առանձնակի ուշադրություն է դարձվել վերջիններիս կրթության իրավունքի իրացման կարևորությանը:	Կատարման ընթացքում է

82.3 Մշակվել և զանգվածային լրատվության միջոցներով բազմաթիվ անգամներ տարածվել են երեխայի իրավունքների վերաբերյալ տեսաձայնագրություններ:

82.4 Իրականացվել են երեխայի իրավունքների վերաբերյալ իրազեկման ակցիաներ, այդ թվում նաև հեռուստատեսային և այլ մեդիա հարթակներում հարցազրույցների և քննարկումների տեսքով:

<p>83. Ստեղծել երեխաների իրավունքների առնչվող խնդիրների հաշվառման և վարման միասնական վիճակագրական համակարգ</p>	<p>«« արդարադատության և նախարարություն</p>	<p>«« արդարադատության նախարարության կողմից մշակվել է Կառավարության որոշման նախագիծը, որը ներկայումս լրամշակվում է համապատասխան մարմինների միջև համագործակցության կառուցակարգերի ամրագրման տեսանկյունից, որից հետո այն կներկայացվի պաշտոնական շրջանառության: Նախատեսվում է երկարաձգել սույն միջոցառման կատարման վերջնաժամկետը մինչև 2021թ. առաջին կիսամյակ:</p>	<p>Կատարվել է մասամբ</p>
<p>86. Բարելավել հանրակրթական և նախակրթական ուսումնական, ինչպես նաև երեխայի խնամքի և պաշտպանության հաստատություններում սանիտարական պայմանները</p>	<p>«« առողջապահության նախարարություն</p>	<p>«« մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ</p> <p>Մարդու իրավունքների պաշտպանը «Մարդու իրավունքների պաշտպանի մասին» «« սահմանադրական</p>	<p>Կատարվել է մասամբ</p>

օրենքի, «Երեխայի
իրավունքների
մասին» ՄԱԿ-ի՝ 1989
թվականի նոյեմբերի
20-ին ընդունված
կոնվենցիայի
դրույթների
կիրառության
մշտադիտարկում
իրականացնող
մարմին է: Նշված
գործառույթի
շրջանակներում
Պաշտպանի
աշխատակազմի
իրավասու
ներկայացուցիչներն
իրականացրել են
մշտադիտարկման
այց երեխայի
խնամքի և
պաշտպանության
հաստատություն:
Այցի ընթացքում
իրականացվել է նաև
խնամվող
երեխաների խնամքի
պայմաններին,
նրանց
իրավունքների և
հիմնարար
ազատությունների

պահպանման
վիճակին առնչվող
հարցերի
ուսումնասիրություն:
Այցի ընթացքում
հայտնաբերված
խնդիրները
կներկայացվեն
իրավասու
պետական մարմին
և հաստատության
տնօրենին:

87. Բարձրացնել ԵԱՏՄ
մաքսային
կարգավորումների
վերաբերյալ
իրազեկվածությունը

ՀՀ
պետական
եկամուտների
կոմիտե

Մշակել և տարածել է ԵԱՏՄ մաքսային
կարգավորումների վերաբերյալ 19
տեղեկատվական նյութ, իսկ
հեռուստաընկերությունների միջոցով՝ 15
տեսաձայնագրություն: Ստորև ներկայացնում ենք
տեղեկատվական նյութերի և
տեսաձայնագրությունների հղումները

Կատարված է

87.2 Տեղեկատվական նյութերի հղումներ՝

1. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=6637>
2. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=6679>
3. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=6790>
4. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=6958>
5. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=>

- [src&nid=7069](https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7069)
6. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7100>
  7. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7137>
  8. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7164>
  9. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7175>
  10. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7220>
  11. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7200>
  12. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7313>
  13. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7393>
  14. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7443>
  15. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7483>
  16. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7513>
  17. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7575>
  18. <https://petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7575>

[px?sid=src&nid=7589](#)

19. <https://www.petekamutner.am/mdNews.aspx?sid=src&nid=7594>

87.3 Տեսաձայնագրություն

- 1) <https://www.youtube.com/watch?v=oLlnuk5eXo4&fbclid=IwAR2ddj7uUyPiZnAJLJzNhSuAjrzsPbTnzPGBm4XBMaH9vhu26vKUvOV0>
- 2) https://www.youtube.com/watch?time_continue=19&v=0EqYp8_19a4&feature=emb_logo&fbclid=IwAR1VvZXI7LXIPa5yZ1N9aNac0_zl5YdzZ-4ZBm1m9DvjXoYJNUQ081cwEZg
- 3) <https://www.youtube.com/watch?v=PbS5SgkGGKM&fbclid=IwAR1mINO4Fler9-rdR4G1S33Cx6iEE0gH8RgPpG3o6GySX2jnaqd7n4Kj5I4>
- 4) <https://www.youtube.com/watch?v=YUxfm2OswGc&fbclid=IwAR09VRmbNmxKmxhKQgxBFWkL8uHltjV0fCtKzhEMfHpwZ2-XJtapE-9MgDQ>
- 5) <https://www.youtube.com/watch?v=jsYFLnsBLBQ>
- 6) <https://www.youtube.com/watch?v=TNwk7XWH9j4>
- 7) <https://www.youtube.com/watch?v=02IAax78Vhs>
- 8) <https://www.youtube.com/watch?v=2GDf>

- [qyvTHuY](https://www.youtube.com/watch?v=qyvTHuY)
- 9) <https://www.youtube.com/watch?v=qC8Moj8W2Bo>
- 10) <https://www.youtube.com/watch?v=oQfGE1zRAGs>
- 11) <https://www.youtube.com/watch?v=6VXMYnDeVgg>
- 12) <https://www.youtube.com/watch?v=x6HCyVJbCNs>
- 13) <https://www.youtube.com/watch?v=NHEdXQulh1w>
- 14) <https://www.youtube.com/watch?v=gUUvk8ethwo>
- 15) <https://www.youtube.com/watch?v=a352ucbLMRO>

88. Օրենսդրորեն կատարելագործել Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի գործունեության գործիքակազմը (լիազորությունները),

ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարություն

Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողով

Կատարված է

Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովը

(այսուհետ՝
Հանձնաժողով)
մշակել է
«Տնտեսական
մրցակցության
պաշտպանության
մասին» օրենքում
փոփոխություն
կատարելու
մասին» օրենքի և
հարակից
օրենքների
նախագծերը
(այսուհետ՝
Նախագծեր) և
հրապարակել
Իրավական
ակտերի
նախագծերի
հրապարակման
միասնական
կայքում
([https://www.e-
draft.am/projects/
2502](https://www.e-draft.am/projects/2502)):
Նախագծերի
փաթեթը
ներկայացվել է բոլոր
շահագրգիռ
մարմիններին՝ այդ
թվում պետական
մարմիններին,

Փաստաբանների
պալատին,
գիտական
հանրույթին,
հասարակական
կազմակերպությունն
երին և այլն՝
դիրքորոշում
ստանալու
նպատակով:
Քննարկումների
հիման վրա
Նախագծերը
լրամշակվել են և
ներկայացվել ՀՀ
կառավարություն: ՀՀ
կառավարության
2020 թվականի
դեկտեմբերի 17-ի N
2117-Ա որոշմամբ
Նախագծերը
հավանության են
արժանացել և
անհետաձգելի
կարգով
ներկայացվել ՀՀ
Ազգային ժողով:

89. Մշակել մարդու
իրավունքների
պաշտպանության
ազգային

ՀՀ
արդարադատության
նախարարություն

Միջազգային հանրապետական ինստիտուտի
հետ (IRI) համագործակցությամբ
Արդարադատության նախարարությունը մշակել է
մարդու իրավունքների պաշտպանության

կատարված է

ռազմավարության և դրանից բխող 2020-2022թթ. գործողությունների ծրագրի հաղորդակցության պլան

ազգային ռազմավարության և դրանից բխող 2020-2022թթ. գործողությունների ծրագրի հաղորդակցության պլանը (կցվում է), որի նպատակներն են Թիրախային խմբերի շրջանում բարձրացնել իրազեկվածության մակարդակը Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարության և դրանից բխող 2020-2022 թվականների գործողությունների ծրագրի և քաղաքացիների համար դրա կարևորության մասին, ինչպես նաև խթանել թիրախային խմբերի ներգրավվածությունը որպես ՄԻՊ ռազմավարության իրականացման և Հայաստանում մարդու իրավունքների ոլորտում բարեփոխումների օրակարգի առաջխաղացման հիմնական շահագրգիռ կողմեր: Մինևույն ժամանակ հարկ է նշել, որ Եվրոպական միության ֆինանսական աջակցությամբ և ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի, ՄԱԿ-ի բնակչության հիմնադրամի և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի կողմից իրականացվող «Մարդու իրավունքների պաշտպանությունը Հայաստանում» ծրագրի շրջանակներում Մարդու իրավունքների պաշտպանության ոլորտում կառավարության գործունեության թափանցիկության ու հաշվետվողականության ապահովման նպատակով այսուհետ հասանելի է e-rights.am հարթակը:

Հարթակը հնարավորություն է ընձեռում

- առցանց ծանոթանալ Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությանը և դրանից բխող Գործողությունների ծրագրին,
- միջոցառումների իրականացման ընթացքին,

- հրապարակել պետական մարմինների կողմից ներկայացված հաշվետվությունները,
 - ներկայացնել մեկնաբանություններ միջոցառումների վերաբերյալ:
 Գործողություններն առավել թիրախային և հասանելի դարձնելու նպատակով դրանք առանձնացվել են ըստ իրավունքի տեսակների և Միավորված ազգերի կազմակերպության կայուն զարգացման նպատակների:
 Հարթակն ունի հատուկ ռեժիմ տեսողության հետ խնդիր ունեցող անձանց համար: Այն հասանելի է նաև բջջային տարբերակով:
 Հարթակի վերաբերյալ պատմող հոլովակը հասանելի է հետևյալ հղումով՝
<https://www.youtube.com/watch?v=aN-P1gsbovw>

2020Թ. ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐ

Միջոցառումների ընդհանուր թիվ	Կատարված միջոցառումներ	Մասամբ կատարված միջոցառումներ	Զկատարված միջոցառումներ/Հաշվետվություն չի ներկայացվել
25 (ԳԾ-ով նախատեսված միջոցառումների 28%)	15 (60%) (ԳԾ-ով նախատեսված միջոցառումների 17%)	8 (32%) (ԳԾ-ով նախատեսված միջոցառումների 9%)	2 (8%) (ԳԾ-ով նախատեսված միջոցառումների 2%)

**2020թ. ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ (ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ, ՈՐՈՆՔ ԵՆԹԱԿԱ ԷԻՆ ԿԱՏԱՐՄԱՆ 2021-2022թթ.)
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐ**

Միջոցառումների ընդհանուր թիվ	Կատարված միջոցառումներ	Մասամբ կատարված միջոցառումներ	Չկատարված միջոցառումներ/ Հաշվետվություն չի ներկայացվել
-	7 (ԳԾ-ով նախատեսված միջոցառումների 8%)	8 (ԳԾ-ով նախատեսված միջոցառումների 9%)	